PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 155 (1843) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, torek 3. julija 1951 Cena 20 lir

Naše čitatelje opozarjamo, da bomo jutri objavili na 3. strani našega dnevnika fotografije z vseh razstav slovenskih osnovnih in drugih šol, ki so jih te priredile ob zaključku letošnjega šolskega leta.

Prepozabljivi minister

Med tiste, o katerih smo predvčerajšnjim na tem mestu zapisali, da se neprijetnih dejstev ne zavedajo, ali da se nočejo zavedati ter da so pozabljivi ali pa se pozabljive delajo, spada brez dvoma rimski minister za zunanje zadeve in prvak italijanske republikanske stranke iz Palerma La Malfa Ugo. On je dokazal, da spada celo v prve vrste tistih italijanskih politikov in današnjih odgovornih članov italijanske vlade, ki se komaj po šestih letih nočejo več zavedati, da je Italija vojno izgubila in da je z izgubljeno vojno izgubila tudi Trst. «Trieste è Italia e l'Italia è Trieste».

Tako je govoril La Malfa v nedeljo dopoldne pri kosilu v hotelu «Excelsior», ki mu ga je priredila ustanova tržaškega velesejma.

Prav radi upoštevamo, da so rimskemu ministru v Trstu povedali, kako je pravkar začela predvolilna kampanja in kako skeptično gledajo italijanske nacionalistične stranke na izid oktobrskih volitev. Lahko si zato tudi predstavljamo tiste sugestije, ki so mu jih dali zlasti prvaki podružnice njegove stranke v Trstu obetajoč si od izjav uradnega zastopnika italijanske vlade todevne predvolilne pomoči. Toda če se spomnimo podobnih predvolilnih izjav pred junijskimi volitvami pred dvema letoma, ko sta prišla v Trst demokristian De Gasperi kot predsednik rimske vlade in republikanec Pacciardi kot njen vojni minister, lahko rečemo, da nista bila tako zelo pozabljiva kot njun kolega letos. Zdi se nam tudi, da sta oba italijanska državnika takrat malo bolj pazila na svoje besede in na svojo odgovornost. De Gasperi je — če se ne motimo — v zvezi z rešitvijo tržaškega vprašanja omenil celò potrebo sporazuma z italijanskimi vzhodnimi sosedi o tem.

Pozabljivi minister La Malfa pa je pozabil tudi na sosede. Ko ga je na županstvu sprejel župan je rimski gost celo zapisal v samo častno knjigo našla občine:

«Brez Trsta ne more obstajati in biti Italija častna in demokratična».

Pred tem je sicer zapisal tudi tole:

«Brez spoštovanja narodnosti ne obstajata niti svoboda niti demokracija».

Ali se La Malfa zaveda protislovja obeh stavkov? Ali je vprašal navzočega župana Bartolija, kako spoštuje predstavnike slovenske narodnosti v tržaškem občinskem svetu, ki jim ne dovoli govoriti v njih materinem jeziku? Ali ga je vprašal, če se v uradih tržaške občine spoštuje slovenska narodnost avtohtonih Tržačanov, s tem da tržaški župan do zdaj ni imel za potrebno, da bi en sam občinski razglas objavil v slovenščini? Ali ga je vprašal, če sploh razume jezik ogromnega števila svojih občanov? In ali morda ta župan ne misli tako kot je govoril takoj po razbojniškem fašističnem požigu Narodnega doma v Trstu Mussolini, ki je dejal: «In to je potrebno ponoviti tukaj, kjer stojijo na naših mejah plemena, ki bolj ali manj lajajo nerazumljive jezike in ki bi hotela, samo zato, ker jih je toliko, zatreti in izpodriniti to našo čudovito civilizacijo, ki je vztrajala dve tisočletji in se pripravlja vztrajati še tretje»?

Ali se je minister La Malfa vprašal, kako n. pr. njegova vlada spoštuje narodnost beneških Slovencev, ki jim noče dati v njih materinem jeziku niti otroških vrtcev, a kaj šele osnovne šole v vsaj eni od njihovih sto petdesetih vasi? Naj ve La Malfa, da so to tiste vasi, o katerih je pred prvo svetovno vojno pisal zameniti tržaški italijanski iredentist Salvatore Segrè samemu italijanskemu kralju v Rim, da živi v njih 40.000 Slovencev.

Ali se je rimski minister vprašal, kakšno spoštovanje slovenske narodnosti uživajo torej Slovenci v Trstu, zlasti pa Slovenci v Italiji?

Svojim tržaškim republikanskim somišljenikom, med katerimi je bil verjetno tudi prof. Furlani, ki se je pred dvema letoma v občinskem svetu najbolj izkazal s tem, da je vneto kričal, da slovenski občinski svetovalci ne smejo govoriti po slovensko, pa je La Malfa dejal, ko je govoril o «pravicah Italije na ta ozemlja»:

«Ne morejo se niti zamisliti druge rešitve, ki bi poleg nasprotja z načeli pravice in demokracije, ki vodijo zahodne sile, postavile italijansko vlado v skrajno težak položaj».

In še:

«Dejansko je potrebno ne pozabiti, da je privrženost Trstu tako globoko vkoreninjena v srcih vseh Italijanov, da ne bi nobena vlada mogla preživeti odlokov, ki bi oskrunili voljo države».

Pravijo, da je minister La Malfa znan kot velik antifašist, čeprav je bil vpisan takrat, ko je stanoval v Milanu, v fašistično grupo «Franco Baldini» in se ga mnogi — kot pravijo — spominjajo, kako rad se je ob fašističnih praznikih oblačil v črno srajco. Kako se je to strinjalo z njegovimi sedanjimi načeli pravice in demokracije, na podlagi katerih pravi Trstu Italija in narobe ter zahteva zanjo tista ozemlja, ki jih po načelih resnične pravičnosti in demokracije resničnih antifašistov v nobenem primeru ne spadajo, pa vidimo iz njegovih gornjih nedeljskih izjav.

Bog ve, ali je ministru La Malfi prišlo kdaj na misel, da bi se vprašal, s kakšno pravico je n. pr. rimska občina krstila ulico, v kateri stanuje on v tem večnem svetem mestu na številki dva, z imenom «Monte Nevoso»?

Svetujemo torej prepozabljivemu rimskemu ministru, naj bi najprej obiskal rimskega župana in mu v imenu pravice in demokracije priporočil, naj vendar že izpremeni tisto ulično ime, ki predstavlja sredi Rima kričeči simbol krivice in fašističnega imperializma, ker Snežnik leži pač v srcu Slovenije. Nato naj se pozanima za spoštovanje nacionalnih pravic italijanskih državljanov slovenske narodnosti, toda ako potuje v inozemstvo, kot na pr. se mu je pripetilo v nedeljo da je prišel v Trst, pa naj svoje besede dobro meri.

PO ODGOVORU KITAJCEV IN SEVERNOKOREJCEV NA RIDGWAYEVO POSLANICO

Pogajanja naj bi bila v Kesongu in naj bi se začela 10. julija

Po mnenju washingtonskih krogov bi se pogajanja razdelila na dva dela: najprej sporazum o prenehanju sovražnosti, nato pa sporazum o jamstvih, da ne pride do novega napada - Morrisonove izjave - Trumanovi razgovori z Achesonom in Marshallom - Sovjetska vlada bi se hotela pogajati neposredno z Washingtonom

WASHINGTON, 2. — Pekinški radio je včeraj sporočil odgovor severno - korejskega maršala Kim Ir Sena in kitajskega generala Peng Teh Huaja na Ridgwayev predlog. Izjava se glasi: «Vaša izjava o pogajanjih za mir nam je prispela. Pooblaščeni smo obvestiti vas, da pristanemo na predlog za sestanek z vašimi predstavniki zaradi pogajanj za prenehanje sovražnosti in za sklenitev miru. Predlagamo, naj bo sestanek na področju Kesonga na 38. vzporedniku. Če ste sporazumni, so naši predstavniki pripravljeni sestati se z vašimi predstavniki v dneh od 10. do 15. julija.

Dobro obveščeni krogi pričakujejo, da bo general Ridgway vsak trenutek sporočil po radiu severnokorejskim in kitajskim voditeljem, naj bi bil sestanek za razgovore o prenehanju sovražnosti na Koreji 11. julija v Kesongu ali po možnosti še pred tem dnem.

Obveščeni krogi v Pentagonu so mnenja, da bi so po pristanku Pekinga pogajanja razdelila na dva glavna dela: 1. Prenehanje sovražnosti, do katerega bi lahko zelo hitro prišlo, kar pa še ne bi pomenilo pravega premirja, ker bi ostala nerešena vsa vprašanja, ki se nanašajo na prihodnjost Koreje; 2. sporazum, s katerim bi predstavniki OZN skušali doseči jamstva, da ne bo prišlo do nobenega novega napada Severnokorejcev ali Kitajcev na Južno Korejo. Šele po tem sporazumu bi začeli misliti na umik čet. S tem v zvezi ugotavljajo, da je general Marshall danes poudaril: «Pustili bomo na Koreji čete v pričakovanju, da pride do sporazuma». Drugo obdobje pogajanj bo torej tisto, ki bo sprožilo bolj zapletena vprašanja in v katerem bo prišlo do večjih nasprotij. Ne izključujejo možnosti, da se bodo teh pogajanj udeležile važne ameriške osebnosti.

Poveljniki ameriškega glavnega stana so danes izmenjali pisma z generalom Ridgwayem v zvezi s severnokorejskimi in kitajskimi predlogi. V uradnih krogih odklanjajo vsakršno pojasnilo o vsebini teh poslanic, toda dejstvo, da so v teku posvetovanja, kaže, da bodo na omenjene ponudbe vsekakor kmalu odgovorili.

Razen omenjenih posvetovanj med Washingtonom in glavnim stanom združenih sil ugotavljajo danes sledeča dejstva v zvezi z razvojem korejskega vprašanja: 1. Tajnik za obrambo Marshall je pred zunanjepolitično komisijo izjavil, kakor že omenjeno, da bodo v primeru premirja ostale čete na Koreji, dokler ne bo dosežena dokončna ureditev; 2. Državni tajnik Acheson se je danes s svojimi glavnimi svetovalci razgovarjal o položaju na Koreji in je nato odšel v Belo hišo, da skupno s predsednikom Trumanom prouči mednarodni položaj; 3. Republikanski predstavnik Armstrong je v zbornici izjavil, da se niso posvetovali z nobenim republikanskim parlamentarcem v zvezi s predlogi za premirje na Koreji. Pozval je Trumana, naj odstavi Achesona in naj sliče konferenco o zunanji politiki, ki naj bi se je udeležili republikanski in demokratični parlamentarni voditelji.

Z druge strani pa se bodo jutri sestali predstavniki 16 držav, ki imajo čete na Koreji. Na podlagi sporazuma bo Južna Koreja prvikrat zastopana na tem sestanku .

Truman, ki se je sinoči po kratkem oddihu vrnil v Washington, se je danes razgovarjal z Acheson in Marshallom v zvezi s kitajskokorejskim odgovorom. Uradni krogi so mnenja, da je kitajski in severnokorejski odgovor sprejemljiv in da spremembe na Ridgwayev predlog ne pomenijo velike ovire. Tudi glede predloga, naj bi se pogajanja začela v Kesongu, se zdi, da ne bo težkoč. Edina skrb se opaža glede dejstva, da pekinški odgovor ne govori o jamstvih, dočim je general Ridgway v svojem predlogu poudaril potrebo ukrepov v tem smislu. Vendar pa so v Washingtonu skoraj gotovi, da se bodo pogajanja začela in da bo vojna prenehala, razen če ne bodo Kitajci in Severnokorejci zavzeli nesprejemljivo stališče. Pri vsem tem pa se poudarja, da je sedanja vojna samo del spora med Vzhodom in Zahodom in da ne bi bilo umestno na noben način popustiti pri obrambni naporih Zahoda.

V Londonu se je vest, da je nasprotnik sprejel predlog za prenehanje sovražnosti, razširila z bliskovito naglico in povzročila med ljudstvom veliko veselje.

Britanski zunanji minister Morrison je danes v spodnji zbornici izjavil, da angleška vlada z zadoščenjem jemlje na znanje sporočilo pekinškega radia, da so Severnokorejci in Kitajci sprejeli predlog za premirje na Koreji.

Dejal je dalje, da se razgovori za sedaj sučejo samo okoli vprašanja prenehanja sovražnosti in da upa, da bo v tem okviru prišlo tudi do izmenjave ujetnikov, tako vojaških kakor civilnih. Britanska vlada trdno upa ne samo, da bo prišlo do prenehanja sovražnosti, pač pa, da bo tudi mogoče razpravljati drugih straneh korejskega vprašanja. Izjavil je dalje, da ima britanska vlada vse zaupanje v generala Ridgwaya. V imenu opozicije se je Morrisonovim izjavam pridružil Eden. Dalje je Morrison izjavil, da angleška vlada nasprotuje neumestnemu stališču južnih Korejcev, ki protestirajo proti nameravanemu premirju. Južnokorejska narodna skupščina je tudi odobrila resolucijo, ki določa, da bodo v Lake Success poslali svojega predstavnika, da tam protestira proti prenehanja sovražnosti.

Ves današnji londonski tisk objavlja vest o kitajskem odgovoru, pod velikimi naslovi, prav tako kakor pariški tisk. Londonski «Times» poudarja, da so Kitajci doživeli hud toda ne odločilen poraz in da lahko še vedno nadaljujejo vojno. Zato je mnenja, da čeprav je namen zaveznikov dobiti jamstva, mora biti najboljše jamstvo želja Kitajcev, da se vojna konča. Če bodo Kitajci pokazali iskrenost v tej želji, lahko pride do rešitve, drugače jih ne bo moglo nobeno drugo jamstvo prisiliti k iskrenosti. List je tudi mnenja, da bi bilo zgrešeno postaviti pri pogajanjih nesprejemljive pogoje.

Laburistični list «Daily Herald» je mnenja, da izbira kraja, kjer naj se vojaški poveljniki stanek, ne bi smela delati ovir, in nadaljuje, da je sedaj prva naloga OZN določiti pogoje premirja. Nato ugotavlja list, da so napadalci s pristankom na pogajanja priznali poraz svojega napada in da mora OZN določiti minimalne pogoje za premirje in na njih odločno vztrajati, posebno glede nadzorstva v Severni Koreji, zato da se napad ne bi ponovil.

Francoski list «Aurore» pripisuje sedanji uspeh odločnosti zahodnih držav in obtožuje Sovjetsko zvezo, da je do sedaj preprečila zahodnim državam, da bi svoje vire uporabile za izboljšanje življenjske ravni ljudstva.

«Aube» pa poudarja pod naslovom «Pot miru gre preko Vietnama», da mir na Daljnem vzhodu ne bo popoln, dokler se ne bo razširili na Južno-vzhodno Azijo, t. j. na Indokino.

Tanjugov dopisnik iz New Yorka poudarja, da skuša Sovjetska zveza pri pripravah za prenehanje vojne na Koreji obiti OZN. Vendar pa prevladuje v krogih Združenih narodov mnenje, da bo na Koreji kmalu prišlo do prenehanja ognja. Sklep o začetku razgovorov poveljstva OZN z vojaškimi predstavniki Severne Koreje in tako imenovanih kitajskih prostovoljcev temelji na prejšnjih sklepih Varnostnega sveta in glavne skupščine OZN in ni dvoma, da so v danih pogojih neposredni razgovori med vojaškimi poveljniki obeh strani najboljša in najuspešnejša pot za prenehanje vojne. Navajajoč dejstva, iz katerih se vidi, da skuša Sovjetska zveza obiti OZN, piše dopisnik Tanjuga, da so začeli krogi, ki so blizu sovjetske delegacije, te dni poudarjati, da se pereča mednarodna vprašanja lahko rešujejo samo z neposrednimi razgovori med Moskvo in Washingtonom. Ti krogi poudarjajo, da bi sedaj bilo nesmiselno o njih razpravljati z Združenih narodih. Šele potem, ko bi se ta vprašanja rešila neposredno med Moskvo in Washingtonom, naj bi po mnenju Sovjetske zveze o njih razpravljali tudi Združeni narodi.

„Borba" o izjavah La Malfe

Rim ni edini, ki ima besedo, ko gre za bodočnost in usodo Trsta - Norveški mladinci na progi Doboj-Banjaluka - Daljnje pošiljke na račun pomoči iz Amerike - „Borba" o G. Dimitrovu

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 2. — «To ni prvi primer, da italijanski uradni zastopniki načenjajo v Trstu to vprašanje in na takšen način. Vprašati se moramo, do kdaj bo italijanska diplomacija neobčutljiva za stvarnost in v čigavem interesu vnaša vedno nove in nove ovire v sosedske odnose med Jugoslavijo in Italijo. Kajti če gre za bodočnost in usodo Trsta, je končno potrebno razumeti, da ni Rim edina stran, ki naj reče svojo besedo».

Tako komentira nocoj beograjska «Borba» izjavo rimskega ministra za zunanjo trgovino on. Uga La Malfe, ki je v častno knjigo tržaške občine zapisal: «Brez Trsta ne more obstajati in biti častna demokratična Italija». A tržaškim voditeljem italijanske republikanske stranke je izrazil zaupanje, da «bodo pravice Italije na te kraje našle pri zapadnih silah dolžno priznanje v soglasju s prevzetimi obvezami in dodal: «Dejansko je potrebno ne pozabiti, da je privrženost Trstu v srcih vseh Italijanov tako globoko ukoreninjena, da ne bi mogla nobena vlada preživeti tašknih odlokov, ki bi oskrunili voljo države».

***

Danes je prišla iz Norveške skupina 45 mladincev, ki bo pomagala jugoslovanskim mladincem graditi progo Doboj — Banjaluka. To je prva skupina inozemskih mladincev, a pričakujejo že mladince tudi iz drugih evropskih držav. Proga, ki jo gradijo je dolga čez 90 km in bo vezala zapadni del Jugoslavije, kjer so bogata področja surovin, z njenim srednjim delom, kjer se gradi baza jugoslovanske težke industrije.

Vlada FLRJ in kanadska vlada sta se sporazumeli, da svoji poslanstvi v Otavi in v Beogradu povzdigneta na stopnjo ambasad. Za svojega ambasadorja je vlada FLRJ imenovala Rada Pribićevića, dosedanjega izrednega poslanika in opolnomočenega ministra v Kanadi, kanadska vlada pa Gamesa Scott Mac Donalda, svojega dosedanjega ambasadorja v Braziliji.

V Ljubljani bo od 7. do 10. julija t. l. XV. kongres esperantistov Jugoslavije. Pričakuje se prihod predstavnikov iz Italije, Anglije, Francije, Nemčije, Avstrije, Nizozemske, Finske in Švedske.

V reško pristanišče je dospela ladja «Korenica» s tovorom koksa, ki predstavlja drugo pošiljko Jugoslaviji iz pomoči 20 milijonov dolarjev ki jo je dodelila vlada ZDA. Istočasno je prispela tudi ladja «Dubrovnik» s hrano. Pričakujejo prihod še drugih ladij. S svoje strani je kanadska vlada dala na razpolago mednarodnemu dečjemu fondu 460 ton sušenih rib namenjenih Jugoslaviji poleg že odposlanih 100 ton.

***

Današnja «Borba» piše ob priliki obletnice smrti voditelja bolgarskega delavskega Georgija Dimitrova, da revolucionarna borba, ki jo zajema celotno življenjsko delo voditelja in učitelja bolgarskega ljudstva, nima ničesar skupnega s tistim, kar počenjajo danes v Bolgariji ljudje, ki služijo Moskvi. List poudarja, da ni bilo v interesu Moskve ustvariti neodvisno Bolgarijo, tisto Bolgarijo, ki jo je hotel uresničiti po osvoboditvi Dimitrov. Za Moskvo je bila zlasti ovira zamisel Dimitrova, da bi Bolgarijo vključil v federacijo južnih Slovanov.

«Spreminjanje Bolgarije v pokrajino Moskve — nadaljuje «Borba» — se je začelo je tedaj, ko je Dimitrov še živel, v aprilu 1949, ko je bil premeščen v Moskvo — kot so izjavili — da se bo zdravil. Po njegovi smrti se je ta proces pospešil. Vsi ožji sodelavci Dimitrova so bili postopoma odstranjeni z vodilnih položajev in zamenjani so bili ljudje, ki so preživeli 10 in več let v ZSSR in ki jih vodi lakaj Červenkov. Od leta 1949 so odstranili s položaja 13 članov centralnega komiteja Partije bolgarskih delavcev, ki so bili večinoma tesni sodelavci Dimitrova. Hlapci Moskve — zaključuje «Borba» — so dovedli Bolgarijo v položaj gospodarskega priveska ZSSR».

Venizelos bo sestavil vlado samih liberalcev

ATENE, 2. — Ministrski predsednik Venizelos je včeraj sporočil kralju ostavko podpredsednika Papandreua ter demokratičnih in socialističnih ministrov in je nato podal ostavko svoje vlade. Kralj pa ostavke ni sprejel in je naročil Venizelosu, naj nadomesti odstopivše ministre.

Danes je Venizelos izjavil, da bo sestavil vlado iz samih liberalcev (venizelistov), ker ni mogoče najti druge rešitve. Nova vlada se bo v sredo predstavila parlamentu. Še prej pa je Venizelos prečital kraljev poziv voditeljem vseh strank, naj sodelujejo pri sestavi koalicijske vlade, ker da bo sicer on sam rešil krizo.

Novi davki v ZDA za borbo proti inflaciji

WASHINGTON, 2. — Pred senatno komisijo za finance je ravnatelj za gospodarsko stabilizacijo Eric Johnston izjavil, da premirje na Koreji ne bo ustavilo borbe proti inflaciji v ZDA in da bo ameriška vlada še dalje izvajala svoj program, ki določa tedenski kredit milijarde dolarjev. Johnston je zahteval od senatorjev, naj pristanejo na povišanje davkov za drugih 2.800 milijonov dolarjev.

Finančni minister John Snyder je danes sporočil, da se je ameriški obračun za davčno leto 1950-1951 zaključil z aktivo 3.509.782.624 dolarjev. Snyder je izjavil, da je s tem zadovoljen; pripomnil pa je, da mora vlada pričakovati primanjkljaj 10 milijard dolarjev v prihodnjem davčnem letu, če ne bodo naglo določili dodatnih davkov.

Truman je poslal pismo članom komisije, ki pripravlja začasne kredite, v katerem odločno nasprotuje slehernemu omejitvi kreditov na višino, kakršna je bila v juliju, avgustu in septembru 1950. Truman poudarja, da bi to škodilo izvrševanju oborožitvenega programa.

VOLITVE NA FINSKEM

Glavna borba med socialdemokrati in kominformisti Vedno manjši vpliv kominformistov - Prvi izidi jutri

HELSINGFORS, 2. — Danes so se pričele volitve na Finskem. Jutri se bodo nadaljevale in prvi izidi bodo znani v sredo. Dokončnih izidov pa ne bodo objavili pred 19. julijem.

2,466.412 Fincev (vendar predvidevajo, da jih več kot polovica ne bo oddala glasovnic) bo izvolilo 200 poslancev v parlament za dobo 3 let. V sedanjem parlamentu ima vladna koalicija skupno večino 108 sedežev proti 92. Od teh imajo agrarci 56, konservativci 33, švedska stranka 14 in 5 majhna liberarna stranka. Socialdemokrati imajo 55 sedežev, ljudski demokrati ali kominformisti pa 37.

Finske volitve so po svoje zelo važne, takoj za francoskimi in italijanskimi, ki so bile pred nekaj tedni. Za razliko od teh volitev je značilno za finske volitve, da so te pod čisto drugačimi pogoji, zaradi posebnega položaja, v katerem je ta država.

Posebnost položaja Finske je bližina meje z ZSSR. Ta in slabe izkušnje v preteklosti (posebno zimsko obdobje 1939-40) dajeta posebni pečat za politiko te države. Njeno geslo je: mir za vsako ceno, — politika odstopanja proti Sovjetski zvezi. Zanimivo je, da včasih ni velike razlike med govori finskih državnikov in govori njih tovarišev iz informbirojevskih držav. Pred nedavnim je finska vlada celo podpisala stokholmski apel. To politiko odstopanja kaže dejstvo, da nima Finska pod orožjem niti 34.000 mož, kot ji dovoljuje mirovna pogodba. Vendar vse kaže, da ta politika ni najbolj pravilna. To dokazujejo vedno večje zahteve ZSSR.

Položaj v notranji politiki je ogledalo zunanjepolitičnega položaja, ki ga Fincem ni zavidati. Vendar je treba poudariti, da sami Finci delajo v veliko primerih ravno nasprotno od vladne zunanje politike. Na eni strani je njih postopanje preračunano na to, da se izognejo povečanju sovjetskega pritiska. To ni nič čudnega, če pomislimo, da je vsak 16. Finec invalid, vsaka 16. žena vojna vdova in vsak 25. otrok vojna sirota. Na drugi strani pa Finci v glavnem od spodaj rudijo odpor ZSSR in vsemu, kar je z njim povezano. Najboljši dokaz za to je zmanjšanje zaupanja v kominformistično stranko. Naklada glasila KP «Vapa Sana» stalno pada (večkrat ga dele tudi zastonj). Zmanjšanje zaupanja v KP pa je bilo opaziti predvsem leta 1948, ko so kominformisti izgubili četrtino dotedanjih mandatov in zasedli šele tretje mesto za socialdemokrati in agrarci. Podobno je bilo tudi pri volitvah za sindikalne svete letos, v katerih je imela KP 130 predstavnikov, sedaj jih ima pa 65 (od skupnih 222). Da bi okrepili stranko, so iz Moskve zapovedali večkratne čistke, ki je pred nedavnim zadela celo bivšega notranjega ministra Iena. Prav tako so padli v nemilost Kale Kuhanem, bivši član parlamenta, Usitala, predsednik KP pred drugo svetovno vojno, vodja podtalnega medvojnega gibanja Toivo Sormunen in Mati Huhta, bivši vladni predsednik Tekkala in drugi. Jasno je, da je imelo to posledice pri ugledu stranke.

V sindikatih je prišlo zadnji čas do velike napetosti med socialdemokrati in kominformisti. V zadnjih dnevih volilne borbe je namreč sklenila finska sindikalna zveza, da bo izstopila iz Svetovne sindikalne zveze, ki je pod moskovskim vplivom. Odločitev je padla po težkih in dolgih razpravah, pri katerih so kominformistični predstavniki pokazali na drastičen način možnost vojne med Zahodom in Vzhodom.

Največji povojni vprašanji države sta bili zaposlitev 100 tisoč karelskih beguncev (Karelija je pripadla ZSSR) in vprašanje reparacij. Karelijce so zaposlili v lesni industriji, vendar so bile s tem v zvezi velike težave (pomislimo samo, da ima Finska samo 4 milijone prebivalcev). Z mirovno pogodbo pa se je Finska obvezala, da bo plačala ZSSR 300 milijonov dolarjev reparacij. Največji del vsote je že izplačala. Dodati pa je potrebno, da so bile reparacije dejansko dosti višje. Finska jih plačuje v blagu, ki ga obračunavajo po prejšnjih, dosti nižjih cenah. Kljub temu pa so Finci dosegli velike uspehe pri obnovi, industrializaciji in elektrifikaciji.

Za volilno borbo je bilo značilno, da ob njej ni bilo velike medstrankarske napetosti. Zdi se, da bo glavna borba med socialdemokrati in kominformisti. Zadnji nastopajo na volitvah skupno s socialisti in frakcijo demokratskega združenja ljudstva. Glavni adut tega bloka je «mir», kar ima glede na obstoječo psihozo na Finskem, velik pomen. Agrarci bodo del svojih mest najbrže morali odstopiti socialdemokratom. Zaenkrat se še ne ve, kaj bo z novo «Finsko ljudsko stranko». Ta zahteva, da se mora država «ozreti po svetu». Vodi jo bivši vodja «velikofinske» nacionalistične, tako imenovane «Karelske akademske skupnosti». Nekateri ji pripisujejo ultranacionalistične tendence.

Stari parlament se bo znova sestal med 17. in 23. julijem z nalogo da zavzame stališče do zakonskega osnutka glede rentabilnosti poljedelstva. Zaradi tega zakona so bili stalni prepiri med agrarci in socialdemokrati. Takoj nato pa se bo sestal novi parlament. Pričakujejo, da bo vlada podala ostavko šele septembra, ko se bo šele pričelo pravo delo v parlamentu. Pričakujejo, da bo Kekkonen najbrž ostal ministrski predsednik.

BONN, 2. — Danes so izročili trem zavezniškim visokim komisarjem spomenico bonske vlade o nemških dolgovih v tujini. To spomenico bodo predložili na konferenci za nemške dolgove, ki se bo začela 5. julija v Londonu. Spomenica predlaga, naj se vprašanje dolgov reši «na mednarodni podlagi».

M. Phillips predsednik Socialistične internacionale

FRANKFURT, 2. — Za predsednika Socialistične internacionale je bil izvoljen glavni tajnik angleške laburistične stranke Morgan Phillips. Za podpredsednika sta bila izvoljena Francoz Louis Levy in Nemec Erich Ollenhauer. Za tajnika je bil imenovan Anglež Braunthal. Glavni svet Socialistične internacionale bo imel verjetno sedež v Londonu.

Predsednik nemške socialdemokratične stranke Schumacher je danes v Frankfurtu govoril na nekem zborovanju in izjavil, da vprašanje združitve Nemčije, ni nemško vprašanje, pač pa da je vprašanje svobode sveta.» Zahteval je povratek vojnih ujetnikov, ki jih še zadržujejo v tujini.

V izjavi, «o načelih demokratičnega socializma», ki so jo danes sprejeli, je rečeno, da je «smoter socializma osvoboditi narode od odvisnosti manjšine, ki ima in nadzoruje proizvodna sredstva. Kapitalizem — nadaljuje izjava — ne more zadostiti osnovnim življenjskim potrebam človeštva. Razen tega se demokratični socializem bori proti kapitalizmu tudi zato, ker uničuje moralo človeka. Člani socialistične internacionale bodo branili pravice posameznika: pravico do dela, obrambo žena in otrok, pravico do socialnega zavarovanja, do šolskega pouka in do dostojnega stanovanja».

Nato očita izjava komunistom, da so potvorili socialistično tradicijo.

BOLOGNA, 2. — Izvršilni odbor sekcije PSI v Castel San Pietro je sklenil soglasno zahtevati avtonomijo svoje federacije od PSI in se je proglasil za avtonomno socialistično sekcijo.

Danes je odbor poslal vsem članom okrožnico, v kateri obsoja obrekovanje voditeljev federacije na račun omenjene sekcije.

REŠITEV SPORA Z ANGLIJO bo Iran zahteval v Varnostnem svetu?

Poslaništvo v Londonu protestira proti pisanju angleškega časopisja in proti prihodu angleške križarke "Mauritius" v Abadan - Čistilnica v Abadanu znižala proizvodnjo za 50 odstotkov - Poziv angleškim strokovnjakom, naj ostanejo na svojem mestu

LONDON, 2. — Perzijsko poslaništvo v Londonu je dalo danes izjavo, ki nam kaže na nov korak vlade v Teheranu, ki bi se ga mogla poslužiti v bližnji bodočnosti. Izjavilo je namreč, da bi se perzijska vlada upravičeno pritožila pri pristojnih mednarodnih organizacijah zaradi groženj angleških odgovornih oblasti, proti perzijskim članom v angleškem časopisju, proti prihodu angleške križarke «Mauritius» v Abadan in proti pošiljanju angleških čet na perzijsko mejo.

Predstavnik perzijskega poslaništva je dodal, da bi mogla biti ena od pristojnih mednarodnih organizacij tudi Varnostni svet. Vendar ni glede tega perzijska vlada še nič sklenila.

Poročilo poslaništva tudi trdi, da niso angleški strokovnjaki prav v nobeni nevarnosti. Do nobenega incidenta ni prišlo v Abadanu in nameščenci v petrolejski industriji nadaljujejo svoje delo.

V angleški prestolnici se je pripetil danes dogodek, ki ga niso opazili že več let. Eric Drake, glavni ravnatelj rafinerij v Abadanu, je bil navzoč na vladni seji, ki ji je predsedoval Attlee. K temu dodajajo, da se že dolgo ni dogodilo, da bi povabili na vladno sejo osebo, ki ni zaposlena na nobenem angleškem ministrstvu, ali pa je v poldržavni službi. Ministrom je Drake razložil položaj v središču perzijske petrolejske industrije, kakršen je bil ob njegovem odhodu v London.

Na današnji seji v angleški spodnji zbornici so vprašali zunanjega ministra Morrisona, če je Foreign Office ponudil v pričetku tega leta delitev dobička pri petroleju na polovico s Teheranom. Morrison je odgovoril, da «načelno» ni dala družba v odobritev vladi predlogov, ki bi jih predložili perzijski vladi. To tesnejših stikov med družbo in vlado je prišlo šele sedaj. Vendar je družba 10. februarja ponudila Mossadeghu polovico dobička po predhodnem posvetovanju z vlado.

V Teheranu je danes ministrski predsednik Mossadegh v razgovoru z dopisnikom «Daily Maila» ponovil svoje staro stališče glede spora o petroleju. Izjavil je: «Dokler ne bo Anglija brez pridržkov priznala nacionalizacije petrolejske industrije, ne bo mogoče ničesar narediti. Samo takrat, ko bo Anglija priznala pravno vrednost te odločitve, bomo pripravljeni sprejeti odposlanstvo, s katerim bomo razpravljali o odškodnini delničarjev bivše Anglo-Iranian».

Nova «Iranoil» bo zaposlila tako angleške kot druge strokovnjake. Njih pogodbe bodo enake pogodbam, ki so jih imeli z «Anglo-Iranian». Vlada more dovoliti, da bo večina ravnateljev tujcev. Vlada se bo potrudila, da bodo stari kupci petroleja dobili na razpolago isto količino kot prej isto se bo zgodilo z angleško admiraliteto.

Danes se je tudi izvedelo, da bo Mossadegh v kratkem zelo ostro odgovoril na Morrisonovo noto. Perzijskega ministrskega presednika je danes obiskal ameriški poslanik Grady, ki je znova poizkušal doseči kompromis glede polnjenja petrolejskih ladij.

Hotel je prepričati Mossadegha, da bi sprejel ponudbo, ki jo je v soboto pripravil skupno s predstavniki «Anglo-Iranian». Ta zadnji predlog, ki ga je predložil Grady, se ne razlikuje od predloga angleške družbe pred dvema tednoma. Poveljniki ladij naj bi namreč podpisali potrdilo o prevzemu petroleja, ki bi ga izdala perzijska državna petrolejska družba, vendar z naslednjim pridržkom: «Podpisal sem to potrdilo brez prekršitve zakonskih pravic «Anglo-Iraniana».

Grady je o svojem neuspehu obvestil London in Washington in zahteval nova navodila. Izjavil je tudi, da mu je med drugim Mossadegh izjavil naslednje: «Ce hočejo petrolejske ladje naložiti petrolej in ga plačati, je v redu, če pa ga nočejo plačati, moremo dovoliti čistilnicam nekaj počitnic».

Iz Teherana tudi poročajo, da je pri pogajanjih z Mossadeghom pogorel tudi podravnatelj italijanske poldržavne družbe AGIP, grof Carafa. Italijanski predlogi naj bi bili zelo podobni predlogom ravnatelja «Anglo-Iranian» Jacksona in v nasprotju z zakonom o nacionalizaciji. Carafa ni ponudil italijanske strokovne pomoči, kot je trdila italijanska poluradna agencija. Kljub temu pa misli Carafa še nekaj časa ostati v Teheranu in obiskati Abadan.

Perzijsko zunanje ministrstvo je zaradi sedanjega položaja prenehalo izdajati dovoljenja tujim diplomatom, da bi šli v njih države na počitnice. Na istem položaju kot diplomati je sedaj tudi posadka angleške križarke «Mauritius». Poveljstvo je namreč zaprosilo, naj bi perzijske oblasti dale križarki vode, ledu in sveže zelenjave. Iranci so to odklonili; pravijo da so na križarki v zelo težkem položaju ob vročini 70 stopinj. Dvomijo, da bi iz Bassore mogli križarko preskrbeti z vsem potrebnim.

Medtem pa je čistilnica v Abadanu pričela delati samo s polovično zmogljivostjo. Če ne bo prišla nobena ladja, tedaj se bo moralo zaradi polnih hramov z nafto prenehati delo. Ta ukrep je izdal ravnatelj čistilnice Kenneth Ross in dodal, da je njegov namen nadaljevati z delom, «dokler bo to le mogoče». Od prejšnjih 15,100.000 galonov na dan, bodo predelali samo 8,300.000 galonov surove nafte.

V Abadanu je danes začasna uprava državne družbe objavila pismo angleškim strokovnjakom, v katerem jih opozarja na posledice, ki bi jih izvajali, če bi rafinerija prenehala z delom zaradi njih odstopa. Obenem pa izjavlja, da pričakuje od angleških strokovnjakov, da bodo ostali na svojem mestu «najmanj en mesec od 27. junija naprej».

Današnji glavni dogodek v iranski prestolnici je zadeva dokumentov, ki so jih našli pri predstavniku družbe v Teheranu, Seddonu. Iz njih je razvidno, da je «Anglo-Iranian» podkupovala številne novinarje, poslance in ministre ter s tem iskala podporo pri njenih zahtevah.

List «Farmar» imenuje s tem v zvezi senatorja Khadjenurija, bivšega tajnika pri predsedstvu vlade Razmare, polkovnika Mohtadija, bivšega župana Teherana, Mandarja.

Medtem ko javljajo, da bodo operirali perzijskega šaha, s čimer bodo «preprečili težke posledice», se je izvedelo, da se uspešno nadaljujejo finančna pogajanja z vlado ZSSR, ki so jih pričeli že pod Razmaro. Rusi so pripravljeni poslati 11 ton zlata, ki ga dolgujejo po svoji okupaciji Iranu med zadnjo vojno, vendar dostavljajo, da se to ne bo dogodilo, dokler ne bodo pogajanja zaključena.

Skozi sito in rešeto

Kaj pa PSVG?

Prvak Saragatove in Romitove socialistične stranke ter poslanec v rimskem parlamentu on. CARLO MATTEOTTI je po svojem predavanju na sedežu tako imenovane «PARTITO SOCIALISTA DELLA VENEZIA GIULIA» odgovarjajoč na vprašanje nekega poslušalca glede odnosov PSVG do slovenskega tržaškega delavstva, odnosov, ki so prav tako šovinistični kot so odnosi vseh italijanskih nacionalističnih strank, ki sestavljajo CLN in «Giunto», do tržaških Slovencev sploh, odgovoril, da se za socialistično stranko, kateri on pripada, vprašanje enakopravnega odnosa delavstva ne glede na njih narodnost ne more sploh postavljati, ker je takšen odnos razumljiv sam po sebi.

Vprašamo torej vodstvo tukajšnje «PSVG», kako se strinja ta izjava on. Matteottija s strupenim italijanskim šovinizmom, ki ga «PSVG» vsakodnevno skupaj z ostalimi tržaškimi italijanskimi nacionalisti izvaja v praksi proti Slovencem?

«Domovina»

Italijanski šovinistični tisk je moral seveda obrnili smisel pozdravnih besed švicarskega novinarja dopisnika lista «Neue Zuericher Zeitung», gospoda Schuetza, ki jih je izrekel na sobotni tiskovni konferenci družbe «Aquile».

Gospod Schuetz je imel žes nesrečno roko, ko je vpletel v svoj pozdravni govor besedo domovina. On mogoče ne ve, kaj vse so v Trstu počenjali pod okriljem te besede. Najbrže tudi ne ve, kaj vse delajo šovinisti tudi sedaj — vedno pod plaščem svečanih fraz o domovini in njenem blagru.

Čeprav je pozneje v privatnem razgovoru pojasnil, da je mislil domovinska čustva vseh Tržačanov, pa katere koli narodnosti bi bili, je vendar bilo dovolj, da je besedo izrekel in že jo šovinisti postavljajo na tehtnico v nedeljskem «Messaggero Veneto» — pa saj odtehta celo znan članek objektivnega francoskega novinarja.

To je v srcih!

Bidovec se je moral pač zelo premagovati, ko je vstopil nedavno v «titovsko gnezdo», v prostore SNG, kjer je predaval univ. prof. Ivan Tomšič, da bi pobil tezo psa čuvaja italijanstva Trsta o neugasnjeni suverenosti Italije nad Trstom. Naloga, ki jo je imel Bidovec s svojim obiskom je bila zelo jasna: Vprašati je moral Tomšiča, ali bi po mednarodnih določilih bilo veljavno, če bi se v Trstu na pr. izvedel plebiscit in ali bi se rezultat tega plebiscita po teh določilih upošteval. Dejansko je hotel Bidovec, vprašati: Če bi se izrekla večina Tržačanov za Italijo — ali bi to po veljavnih mednarodnih določilih in podpisanih obvezah veljalo?

Dobil je negativni odgovor.

Zato se je na prof. Tomšiča v zadnjem «Delu» razjezil in ga obdolžil, da je v službi politike. Seveda je moral pri tem Tomšičeve besede falzificirati. Toda Bidovec je čudovit mož in je videl tudi v srca prisotnih, ki «so hvalili boga, da je tu Sovjetska zveza, ki ne bo nikdar dopustila razkosanje STO».

Kaj pa če se je Bidovec zmotil in je bila večina navzočih v svojih srcih prepričana, da tržaški proletariat z ogromno večino vseh Tržačanov vred ne bo več nasedal tisti politiki, ki jo vodijo prav tržaški kominformisti z Vidalijem na čelu, ki bi hoteli, kot je dejal njihov voditelj Pajetta v rimskem parlamentu, s pomočjo SZ celo in nerazkosano STO ponovno vreči v žrelo italijanskemu cunjastemu imperializmu?

To je mnogo bolj verjetno!

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Torek 3. julija
Bertram, Nada
Sonce vzide ob 4.20, zatone ob 19.58. Dolžina dneva 15.38. Luna vzide ob 2.56, zatone ob 19.56.
Jutri, sreda 4. julija
Urh, Belizar

DVA KONCERTA AKADEMSKEGA PEVSKEGA ZBORA

Maroltovi pevci, pozdravljeni!

Tov. Venturini: V povojni zgodovini kulturnih stikov s Slovenijo je to številčno največji obisk in največja glasbena prireditev naših bratov iz domovine v Trstu

Zaradi slabega vremena je v nedeljo kazalo, da Akademski pevski zbor sploh ne bo mogel prirediti svojega koncerta na odprtem na stadionu «Prvi maj». Kljub temu je prihitelo zvečer na stadion veliko število ljudi, ki so nato vsi navdušeni in zavzeti sledili krasnemu sporedu. Pevci se namreč vso ustrašili hladne burje in so kljub neugodnemu vremenu nastopili.

Že sam disciplinirani nastop nad stočlanskega zbora je močno vplival na gledalce, ki so sprejeli pevce z dolgotrajnim ploskanjem. Ko so pa zadoneli prvi ubrani akordi, je vse gledalce prevzela zamaknjenost. Kaj takega, kot je bilo pred nami, se malo kdaj vidi še manj pa sliši v Trstu. Ubranost in harmonija slovenske pesmi je prišla v izvedbi Akademskega pevskega zbora do take višine, da je verjetno Trst še ni imel prilike slišati, uživati in občudovati. Doneli so znani motivi, ki so kljub temu, da so nam v duši že od najnežnejše mladosti, postali še lepši in veličastnejši ter so segli v dušo vsem poslušalcem. Kratke razlage napovedovalca so uspeh še povečale in ni ga bilo prisotnega, ki ga ne bi prevzela melodija pesmi «Pojdam u Rute». Iz preko sto grl so se glasovi zlivali v tako popolno harmonično enoto, da je poslušalca prevzemala ter ga osvojila, da ni imel drugega občutka kot zvok tako domače in vendar tako veličastne melodije.

Ko so pevci odpeli «Kanagalilejsko ohcet», se je v odmoru pojavil na pozornici tov. prof. Andrej Budal, ki je v izbranih besedah obudil spomin na bivšega dirigenta Akademskega zbora pok. Franceta Marolta. Poklanjajoč zlati venec in šop cvetja je izrazil zahvalo v imenu Slovenskohrvatske prosvetne zveze in vseh tržaških Slovennev za toliko pričakovani nastop.

Po kratkem odmoru je zbor zapel še devet pesmi, med katerimi je občinstvu najbolj šla k srcu «Ribniška». Ob vsaki posamezni točki so navzoči nagradili pevce z dolgotrajnim ploskanjem. Za ribniško pesem pa so poslušalci z burnim ploskanjem zahtevali, da se ponovi. Dirigent Rado Simoniti je občinstvu ugodil in zadonela je pesem, ki bi jo poslušalci še neštetokrat radi poslušali. Zelo lepo je vplivala tudi originalna izgovorjava, ki je tako izrazito prišla do veljave pri solistih, katerih glas je na odprtem prostoru lepo odmeval

Šele po končanem sporedu so se poslušalci zavedli, da je pravzaprav na igrišču občuten mraz ter se zadovoljni nad lepim koncertom začeli razhajati.

* * *

Akademski pevski zbor iz Ljubljane je snoči v Avditoriju ponovil koncert narodnih pesmi, s katerim je v nedeljo zvečer nastopil na stadionu «Prvi maj». Že mnogo pred napovedano uro je bila v Ul. del Teatro Romano velika množica ljudi, ki je želela v dvorano, da sliši prvovrstni zbor. Toda dvorana sprejme le določeno število ljudi in tako so morali mnogi ostati zunaj, ker jih stražniki niso pustili v že natrpano dvorano.

Burno pozdravljeni so pevci pristopili na oder, posebno ploskanje je pozdravilo dirigenta Rada Simonitija. Odpeli so pesmi, ki jih je priredil pokojni dirigent bivšega Akademskega zbora France Marolt. V počastitev njegovega spomina so odpeli najprej Foersterjevo «Umrl je mož», nato pa program narodnih pesmi, izmed katerih so posebno vžgale «Vojaška», gorenjska narodna pesem, narodna pesem na goriški napev «Kaj bi jaz tebi dav» ter zaključna «Ribiška», katere je moral zbor na navdušeno ploskanje ponoviti. Nič manj pa niso ugajale koroške narodne pesmi, pesmi prirejene po primorskih motivih ter ostale gorenjske. Po vseh se je navdušenje poslušalcev komaj poleglo.

V imenu Glasbene Matice, ki je koncert priredila, je pevce in dirigenta pozdravil predsednik Franc Venturini in poklonil zboru venec. V svojih pozdravnih besedah je Venturini dejal, da je prav, da je zbor seznanil z deli velikega zbiratelja slovenskega narodnega blaga, Franca Marolta, tudi tržaško občinstvo, ki si želi še takih kvalitetnih nastopov. V imenu vseh tržaških Slovencev izraža željo, da bi nas zbor še obiskal, nam posredoval visoko kulturo svobodnih Slovencev in tako ustvarjal trdne vezi, ki nas morajo vezati da bomo tudi mi vzporedno z njimi napredovali.

Nastop Akademskega pevskega zbora na stadionu «Prvi maj».

Med številnimi gosti smo na koncertu opazili tudi šefa jugoslovanske gospodarske delegacije Jožeta Zemljaka.

Strokovno oceno bomo pri občili v eni izmed prihodnjih številk.

Kominformistu Lovrihi so kmečka vprašanja deveta briga

Te dni je Kmečka zveza dobila od ZVU, odsek za kmetijstvo in ribištvo, odgovor na vlogo proti prepovedi paše v Mačkovljah, o čemer smo pred dnevi poročali v našem listu.

V pismu je pojasnjeno, da je odsek za kmetijstvo in ribištvo pri trgovski zbornici sklenil na svoji seji 24. novembra 1950, da na podlagi prošnje prizadetih Mačkovljanov z dne 30. maja 1950 dovoli pašo do 30. novembra 1951. Ta sklep so sporočili tudi srenjskemu županu Tulu iz Mačkovelj, da obvesti vaščane.

Med ostalim je v pismu tudi ta le značilna opazka: «Na podlagi prošnje Mačkovljanov je bil povabljen na sejo odseka za kmetijstvo Trgovske zbornice 24. nov. zastopnik dolinske občine. Na sejo ni prišel nobeden (v aktih je podpis o prejemu vabila)».

Ta trditev, ki je resnična in navaja gola dejstva, nam dokazuje, kako malo, oziroma nič, se sedanja občinska uprava v Dolini zanima za življenjska vprašanja naših kmetov oziroma svojih občanov. Kominformist Lovriha se sploh ni zmenil, da bi prišel na tako važno sejo, ali da bi vsaj poslal svojega zastopnika.

Tržaški velesejem

sta včeraj obiskala komandant VUJA polk. Miloš Stamatovič in šef jugoslovanske gospodarske delegacije Jože Zemljak

Včeraj sta obiskala tržaški velesejem visoka jugoslovanska predstavnika: komandant Vojne uprave J. A. jugosl. cone Tržaškega ozemlja polkovnik Stamatovič Miloš in šef jugoslovanske delegacije v Trstu Zemljak Jože. Visoka gosta sta se zadržala na velesejmu vse dopoldne in nadaljevala s svojim obiskom tudi popoldne. Najprej sta obiskala jugoslovanski paviljon, v katerem sta se zadržala preko dve uri. Ogledala sta si natančno vse izložene izdelke.

Dalj časa sta se visoka gosta zadržala tudi v paviljonu CRDA, kjer sta se zanimala za izložene stroje in modele. V paviljonu ECA ju je sprejel predstavnik tukajšnje Zavezniške vojaške uprave Mr. Cootes, načelnik PIO. Z Mr. Cootesom sta se zadržala v daljšem razgovoru.

Pred švicarsko razstavo ju je sprejel vicekonzul dr. Albertini, nakar sta si v njegovi družbi ogledala simpatično švicarsko razstavo.

V nedeljo so obiskali tržaški velesejem visoki tuji predstavniki: šef ECA za Italijo Mr. Dayton, znani ekonomist in italijanski minister za zunanjo trgovino on. La Malfa, vsak s svojim spremstvom. Ob istem času si je ogledoval tržaški velesejem tudi znani politik on. Giancarlo Matteotti.

Gostje so se zanimali predvsem za razstavljalce, nastanjene v novozgrajeni palači narodov. Dalj časa so se zadržali v jugoslovanskem, grškem in avstrijskem paviljonu. V jugoslovanskem paviljonu so jih pogostili s slivovko. Mr. Dayton se je zanimal podrobno za vse izložene predmete, posebej pa še za les in prekrasne folklorne izdelke.

Gostje so si nato ogledali še ostale paviljone in se dalj časa zadržali še v francoskem paviljonu in razstavi CRDA.

Danes so si ogledale, poleg visokih jugoslovanskih predstavnikov, tržaški velesejem tudi mnoge druge osebnosti. Med njimi šef ECA za Trst Mr. Gallovay, ki si je podrobno ogledal velesejem in se dalj časa ustavil v jugoslovanskem paviljonu. Zelo pohvalno se je izrazil o lepi ureditvi in kvaliteti razstavljenih proizvodov.

V popoldanskih urah so obiskali velesejem še predstavnik tirolskega pokrajinskega sveta Scherman Egerr, in številni tuji novinarji.

Vse goste so v jugoslovanskem paviljonu pogostili s slivovko in obdarili s folklornimi izdelki.

Gostje so se zelo pohvalno izrazili o res lepo urejeni jugoslovanski razstavi in predvsem občudovali prekrasne folklorne izdelke.

Otvoritev novih naprav «Aquila»

V nedeljo so svečano proslavili zgraditev novih naprav čistilnice «Aquila». Nove naprave delujejo sicer že dva meseca, vendar ni hotela uprava prej svečano proslaviti otvoritve, ker je zelo možno, da pri tako zapletenem obratu takoj v začetku ne gre vse v redu.

V nedeljo so se zbrale na svečano otvoritev in na ogled čistilniških naprav številne visoke osobnosti, med njimi tudi Mr. Dayton, šef ECA za Italijo. Pri vhodu so visoke goste sprejeli predstavniki družbe.

Po kratki svečanosti so si gostje ogledali nove tehnično dovršene naprave, nakar so predstavniki družbe povabili visoke goste na zakusko.

JAVNA LICITACIJA ZA DOBAVO PESKA

Tržaško županstvo obvešča, da bo v torek 17. julija 1951 javna licitacija za določitev dobavitelja 300 kubičnih metrov kremenčevega rečnega peska.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
za Tržaško ozemlje

Danes 3. julija 1951. ob 21. uri gostovanje na OPCINAH (na prostoru bodočega Kulturnega doma) s Finžgarjevo dramo

„RAZVALINA ŽIVLJENJA“

Vstopnice so v prodaji v pekarni Čok na OPCINAH.

Izlet Zveze partizanov v Predmejo

«Zveza partizanov STO priredi množični izlet dne 21.-22. julija 1951. v Predmejo (pod Otelco).

Izleta se lahko udeležijo vsi člani Zveze, bivši partizani in aktivisti, njihovi svojci in simpatizerji. Vpisovanje se začne 20. junija t. l. na sedežu Glavnega odbora Zveze partizanov STO v Trstu Ul. R. Manna štev. 29-III. Vsak dan od 16. do 19. ure in na vseh sedežih sekcij Zveze, po okrajih in vaseh vključno do 10. julija t. l.

Cena prevoza, prenočišča in prehrane (večerja, zajtrk in kosilo) skupno 1.300 lir na osebo. (Prenočišče bo na senikih in pod šotori).

Odhod iz Trsta z glavne postaje bo dne 21. julija t. l. ob 12.30 uri. Za izletnike okrajev Nabrežina in Opčine bo vstop v Nabrežini, oziroma na Opčinah.

Povratek v Trst ob 23. uri dne 22. julija t. l.

Za I. okraj vpisovanje vsak dan od 16. do 18. ure na sedežu OF v Ul. R. Manna 29 do 10. julija t. l.

V Barkovljah vpisovanje vsako sredo in soboto od 18. do 19. ure na sedežu prosvetnega društva Ul Bovedo 43.

Za II. okraj vpisovanje v sledečih krajih:

Za sektor Sv. Alojz, Sv. Ivan, center mesta, Skoljet in VOM vsak torek, sredo, četrtek, petek in soboto na stadionu «Prvi maj» od 19. do 21. ure.

Za sektorje Sv. Just in Sv. Vid v Ul. sv. Vida št. 17, vsak četrtek in petek od 18. do 20. ure.

Za sektorje Lonjer - Katinara, vsak dan pri tov. Čok Zofki.

Za III. okraj se sprejemajo vpisovanja v gostilni «La Speranza» (Ciril) v Ul. S. Marco 21 vsak dan popoldne in zvečer.

Za IV. okraj se sprejemajo vpisovanja na sedežu v Škednju vsak dan od 18. do 20. ure.

Za V. okraj vpisovanje v sledečih krajih:

V Domju pri tov. Slavku, v Dolini pri tov. Samec Roži, v Boljuncu pri tov. Sancin Mariju, v Ricmanjih pri tov. Kuret Silvestru v Prebenegu pri tov. Bandi Mirku, v Mačkovljah pri tov. Olenik Rudolfu, v Stramarju pri tov. Beljak Lazarju, v Plavjah pri tov. Čok Cvetku, v Škofijah pri Sancin Francu, v Borštvu pri Petaros Meri.

Za VI. okraj: v Bazovici na sedežu OF, v Padričah pri Grgiču Svetku št. 52, v Gropadi pri Križmančič Juliji št. 40, v Trebčah pri Kralju Antonu št. 60, v Vel. Repnu pri Puriču Ludviku v spodnji gostilni, na Colu pri tov. Skamperlu. Za Bane, Konkonel, Briščike, Opčine na sedežu OF Opčine. Na Kontovelu pri tov. Daneu Ivanki št. 6.

Vpisovanje se zaključi 10. julija.

Izlet v Ilirsko Bistrico

Prosvetno društvo «Srečko Kosovel» priredi v nedeljo dne 29. julija enodnevni izlet v Ilirsko Bistrico. Vpisovanje ob sredah in petkih od 20. do 21. ure v Ul. sv. Vida 17.

MLADINSKO TABORJENJE

Zveza antifašistične mladine bo letos organizirala mladinsko taborjenje, verjetno pri OTOCCU v bližini BLEDA. Taborjenje se bo začelo okoli 20. julija, zato naj interesenti pohitijo s prijavami, ki jih sprejema mestni odbor ZAM v Ul. Machiavelli 13. Tam bodo dobili tudi nadaljnje informacije.

OF

Danes ob 20. uri bo na sedežu v Škednju redna seja izvršilnega odbora OF IV. okraja.

SINDIKALNE VESTI

Na glavnem odboru Zveze ERS se dobe po znižanih cenah vstopnice za tržaški velesejem kakor tudi pri glavnih odborih posameznih kategorij na Ul. Machiavelli 13.

Prosvetna konferenca SHPZ

V sredo 4. t. m. ob 20.30 bo v prostorih Ul. R. Manna 29 prosvetna konferenca mestnih prosvetnih društev.

Vabimo k temu prosvetnemu posvetu odbornike mestnih prosvetnih društev, pevovodje, režiserje in knjižničarje.

ZVEZA PIONIRJEV
uprizori
danes 3. julija 1951
ob 20. uri
v dvorani na KONTOVELU
Copičevo igro

«PIONIRJI IZ TIHEGA DOLA»

ki jo je pripravila EMA STARC. Glasbene vložke sta uglasbila KAREL BOSTJANČIČ in UBALD VRABEC. Izvajajo člani SNG in pionirji iz centra, Rojana, Sv. Ivana, Skednja in Kolonkovca.

Otroci in odrasli s Proseka in Kontovela, ne zamudite vam namenjene prireditve!

Nastop škedenjske dramske družine

Dramska družina Prosvetnega društva v Skednju poziva članstvo in prijatelje, da se udeležijo predstave v četrtek 5. julija ob 20.30 v škedenjski kinodvorani. Igrali bomo tri vesele enodejanke.

OPOZORILO

Danes 3. julija ob 18. uri bo sprožena v bližini Sesljanskega kamnoloma močna mina. Zaradi navedenega bo nekaj pred označeno uro zaprta za pol ure državna cesta št. 14 v bližini kamnoloma ter cesta, ki pelje iz Sesljana do morja. 500 m naokoli od kraja sprožitve mine ne bo smelo biti nobene osebe na prostem, v zgradbah ali na morju.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 1. in 2. julija se je v Trstu rodilo 8 otrok, porok je bilo 9, umrlo pa je 16 oseb.

Poročili so se: vojak angleške policije Andrew Easton in gospodinja Sofia Bremz, mizar Albin Zahar in šivilja Giordana Roici, pomorščak Albin Rauber in gospodinja Livia Pettirosso, inženir Anton dr. Kenich in uradnica Bianca Chierici, inženir Emilio Starc in gospodinja Vanda Starc, prodajalec Alberto Giorgi in uradnica Giulia Auber, barist Ermanno Giacomicni in gospodinja Marija Rasoni, težak Franc Ippolito in gospodinja Ida Romani, Vojak amer. vojske Mills J. Hollar in gospodinja Natalia Zugna.

Umrli so: 85-letna Ottilia Former vd. Laghi, 69-letni Ruggero Bertoluzzi, 63-letni Avgust Bucik, 77-letni Josip Razman, 38-letna Maria Piletti por. Rocco, 69-letni Gaetano Giulio Garau, 77-letni Nikolaj Astolfi, 74-letni Peter Menon, 50-letni Josip Andrejasič, 70-letna Ljudmila Cernyvanskaya por. Troyonova, 30-letna Giorgia Squillani por. Bennini, 81-letni Rudolf Fuchs, 56-letni Alojz Orsaria, 36-letna Renata Misgur, 64-letna Ana Vella por. Zanetta, 84-letna Regina Grion vd. Millo.

Počastitev spomina pok. Avgusta Bucika

Slovensko hrvatska prosvetna zveza vabi občinstvo na počastitev spomina slovenskega kulturnega delavca slikarja pokojnega Avgusta Andreja Bucika, ki bo danes 3. julija ob 18. uri na pokopališču pri Sv. Ani na grobu pokojnika.

Iz Bazovice

Zopet je neizprosna in kruta usoda posegla v Uršičevo družino. Komaj poldrugi mesec po smrti brata Marijana je 30. junija po dolgi in mučni bolezni podlegla sestra Jolanda. Vsak, ki jo je poznal, je vedel, da je imela Jolanda zlato srce in nadvse plemenit značaj. Že v rani mladosti, ob izgubi staršev je Jolanda kot najstarejša nadomeščala mater in očeta svojim mlajšim bratom in sestricam, in to z največjo ljubeznijo.

Draga Jolanda! Tvoje ubogo izmučeno srce je prenehalo biti. Umirilo se je in s tem je prenehalo tvoje dolgotrajno trpljenje. Naj ti bo rahla domača zemlja, tvojim preostalim pa iskreno sožalje.

Vaščan

Ribiško naselje v Štivanu sredstvo za raznarodovanje slovenske obale

V uradnem listu ZVU od 21. junija je tudi odredba ki določa, da so ribiško naselje, ribogojnica in druge podobne naprave v Štivanu javno koristne in da jih je treba razširiti, za kar bodo morali razlastiti okoliška zemljišča. Prizadeti imajo čas, da se pogajajo in sporazumejo za ceno itd. en mesec od objave v uradnem listu. Zanimali smo se, katera zemljišča pridejo v poštev in kaj hočejo napraviti.

Razlastili bodo 40 ha zemljišča ob izlivu Timava, napravili bodo razne bazene in kanale za gojenje rib. Večji del zemljišča je državna last, ostali pa jusarjev iz Medje vasi.

Na tajništvu Kmečke zveze so nam povedali, da se za stvar že zanimajo, da bodo lastnikom iz Medje vasi pomagali, da ne bodo preveč oškodovani.

Kdo in kakšne koristi ima od ribiške ustanove v Štivanu, smo že in bomo še bolj podrobno pisali. Naše ljudstvo nima od tega nobene koristi, pač pa italijanski šovinisti, ki so tu dobili dobro podlago in središče za poitalijančevanje naše slovenske obale.

NOVI USPEHI UČENCEV IN UČENK SLOVENSKIH OSNOVNIH ŠOL

„Dve Marički“ na Opčinah
„Vrabci“ deklamacije in petje pri Sv. Jakobu

Na Opčinah so pred polno dvorano nastopili učenci in učitelji slovenske osnovne šole - Pionirska družina III. okraja Sv. Jakob - Rocol pa pri Gregorju

Dvorana v Prosvetnem domu na Opčinah je bila v soboto zvečer nabito polna. Otroci so nestrpno pričakovali, da se dvigne zavesa, da bodo na odru gledali svoje sošolce in sošolke v pravljični igri «Dve Marički».

Ljubka igrica v šestih dejanjih z zabavno vsebino, v kateri pa ne manjka tudi vzgojnega poudarka, je že takoj v začetku pritegnila zanimanje vseh velikih in malih, ki so napolnili dvorano. Razvajena in zadirčna, neprijazna kraljična Marička, ki je imela trdo srce za vsakogar in niti svojemu očetu ni vračala ljubezni, je bila kaznovana. Starček - čarodej jo je v spanju zamenjal s čisto podobno a dobro čevljarjevo Maričko za leto dni. V revščini je kraljična spoznala tudi težko plat življenja, postala dobra in se čez eno leto zopet vrnila na grad, kjer je ostala tudi čevljarjeva Marička in kamor je kralj privedel tudi čevljarja, čevljarjeva učenca in kozo.

V tej obsežni in pestri igri so nastopali učenci in učenke slovenske osnovne šole z Opčin, odrasle osebe pa so predstavljali na odru učitelji te šole. Kaj lepa zamisel, da je učiteljstvo delalo skupno z učenci, ne le kot režiserji, temveč tudi kot igralci. Tako sodelovanje prav gotovo poglablja vezi, ki so nastale v razredih med učiteljem in otroki, ki vidijo potem v svojih vzgojiteljih tudi prijatelje, kar prav gotovo dviga splošne uspehe.

Dve Marički, učenki petega razreda sta bili prav prisrčni. Dobra čevljarčkova hčerka je bila pravo nasprotje — čeprav po zunanjosti ni bilo skoro nobene razlike — trmasti in razvajeni kraljični, ki nam je resnično prikazala pravo muhasto dekle. Okrog kraljične so na odru pele, plesale in se igrale učenke 5. in 4. razreda kot njene družice, prav posrečena sta bila služabnika male gospodarice, tudi učenca osnovne šole z Opčin, ki sta zabavala gledalce s svojimi šaljivimi kupleti. Simpatična sta bila tudi čevljarska vajenca, ki sta prav tako pela in igrala kot prava dva navihanca, kakršni so bili včasih taki učenci pri mojstrih, ki se niti mojstra samega niso bali. Od otrok so nastopili tudi škrateljčki, učenci 2. in 3. razreda in s svojim petjem in smehom še bolj poživili igro. Ljubka in prisrčna je bila tudi Maričkina prijateljica Ana.

Vloge odraslih, kot smo že zgoraj omenili, so igrali učitelji, tako kralja in čevljarja, ki ga je igral eden, kraljičino pestunjo Meto ter čarodeja.

Vsa igrica z glasbenimi vložki, veselimi kupleti in orkestrom je bila od začetka do kraja vedra in živahna. Vsi nastopajoči so se res potrudili in uspešno počali osebe, ki so jih morali igrati. Pohvaliti moramo vse učence in učenke ter učiteljico in oba učitelja ter vse ostale, ki so pripomogli, da je ta zaključna šolska prireditev tako lepo uspela. Prav gotovo so imeli precej truda in dela, preden so postavili na oder igro, toda uspeh jim je najboljše plačilo za ves njihov trud. Škoda bi bilo, da bi z igro ne nastopili več, zato jim priporočamo, da jo ponove, ne le na Opčinah, temveč tudi po drugih naših vaseh. Prav gotovo bodo deležni pohvale tudi drugod, saj to popolnoma upravičeno tudi zaslužijo.

* * *

Naši najmlajši nas te dni s svojo pridnostjo spravljajo v prijetno zadrego. Toliko je lepih razstav in prireditev, da nam je nemogoče si ogledati, vse, kakor želimo in kakor posamezne prireditve in razstave naše mladine zaslužijo. Tudi pionirska družina Sv. Jakob - Rocol se je uvrstila med najpridnejše in nastopila v soboto zvečer z Ribičičevo igro «Vrabci». Vsi vemo, da je ta igrica lepa, toda s takimi igralci, kot so nastopili v soboto, je še lepša. Koliko pozornosti in tudi koliko prisrčnega smeha je zbudila v soboto med gledalci, ni prav lahko opisati. Ob koncu igre se kar nismo mogli odločiti da odidemo, posebno še, ker so po igri pionirji nastopili še z recitacijami in svojim pridnim pevskim zborom.

Ne bomo imenovali vsakega posameznega igralca, ker nam tega prostor ne dovoljuje. Ne mogli bi pa imeti mirne vesti, ako ne navedemo male Lidije Favento, ki je tako odlično deklamirala ter s svojim dovršenim nastopom kar iznenadila. Vojko Cesar pa ima itak umetniško kri in ni čuda, da je znal s svojim nastopom zabavati vse navzoče. Kljub temu da je bil med najmlajšimi, ki so nastopali, je odigral svojo vlogo tako odlično, da je zaslužil splošno priznanje. Savina Vremec pa je v vlogi matere Vrabčevke tako izborno nastopala, da ji lahko še poklicni igralci zavidajo. Napovedovalka Majda Colja je lepo in jasno napovedovala točke zanimivega sporeda in bi bilo priporočljivo da prihodnjič nastopi v kaki primerni vlogi, ker se ji pozna, da je na odru kot doma. Tudi vsi ostali so želi mnogo uspeha in mati Lastavica, mala prepevajoča plesalka, oba harmonikarja, recitatorji in drugi so brez dvoma zaslužili pohvalo in so v čast staršem in učiteljem.

Boris je vešče spremljal pevce na klavir. Njega se še spominjamo iz dobe fašističnega zatiranja ko je kot štiriletni fantek nastopil z pesmico «Petelinček petelonček». Prijetno nam je pri srcu ob misli, da bo morda v bodočnosti po zgledu očeta prijel za dirigentsko palčko ter vodil nove slovenske zbore, ki bodo zrastli prav iz takih pionirjev, kot so oni iz Sv. Jakoba in Rocola.

Prepričani smo, da so nad sobotno prireditvijo lahko upravičeno ponosni pionirji, starši, učitelji in vsi, ki so pripomogli k lepemu uspehu prireditve pri Gregorju. Pridružujemo se številnim čestitkam in priporočamo: Le tako naprej!

Obisk tatov v gostilni

Prijatelji dobrih in sladkih pijač kakor tudi pikantnih jestvin so si predvčerajšnjim privoščili dobro uspel vlom s precejšnjim plenom v škodo 45-letne Giuseppine Sossi vd. Motosovich iz Ul. Giuliani, lastnici gostilne v Ul. P. Diacono št. 5. Vlomilci so vdrli v notranjost lokala skozi majhno okno nad vhodnimi vrati in skozi istega so se tudi izmuznili. Plen je bil na vsak način obilen, kar potrjuje, da so nemoteno gospodarili po mali gostilni, iz katere so odnesli kar 10 steklenic raznovrstnih likerjev, 20 steklenic piva, precejšnjo količino salame in sira, usnjeno torbo, kovček in celo harmoniko, vsega skupaj v vrednosti 150.000 lir. Vse torej, kar se potrebuje za prijetno družinsko zabavo.

Neroden padec s tovornika

7 do 8 dni se bo moral zdraviti 25-letni delavec Carlo Vessio iz Ul. Orlandini, ki je včeraj med nalaganjen tovornika z zemljo iz neznanih vzrokov zletel z vozila na tla, pri čemer si je močno ranil zgornjo ustnico, se močno udaril po kolku, komolcu in sploh po desni nogi.

Pekovski delavci ERS
proti škodljivi delovni pogodbi

Pred dnevi je bil na Uradu za delo sklenjen sporazum, ki predvideva, da ostanejo plače pekovskih delavcev nespremenjene vse do tedaj, dokler ne preneha veljati sedanja delovna pogodba. Novi sporazum, ki so ga podpisali predstavniki Enotnih sindikatov, Delavske zbornice ter Združenja pekov, predvideva razen tega še ponovno povezavo kategorije pekovskih delavcev s kategorijo industrijskih delavcev.

Čeprav je v splošnem novi sporazum v škodo pekovskih delavcev, ker določa nekakšno premirje prav v času, ko bi bila borba z razrednim sovražnikom najbolj potrebna, je vendarle drugi del, ki govori o ponovni povezavi kategorije pekovskih delavcev z industrijskimi delavci, za prve velikega pomena.

In prav zaradi tega dogodka, ki je v mnogočem izpremenil dosedanji položaj pekovskih delavcev, so se dne 28. t. m. zbrali člani Enotnega razrednega sindikata pekovskih delavcev ter proučili možnosti, kako nadaljevati z borbo za obrambo pravic in interesov pekovskih delavcev, da bi bila ta uspešna in koristna.

Tajnik sindikata pekovskih delavcev, ki je podal glavno poročilo o celotnem položaju, je najprej zelo podrobno orisal ves potek pogajanj, ki so imela namen preprečiti uveljavitev nekaterih točk sedanje delovne pogodbe, ki so na škodo interesov vseh tržaških pekovskih delavcev. Poudaril je, da je prav protirazredno zadržanje predstavnikov Enotnih sindikatov in Delavske zbornice privedlo do uveljavitve sedanje delovne pogodbe, ki je v mnogočem slabša od prejšnje, saj določa znižanje plač, in kar je še hujše, tudi deklasifikacijo mnogih pekovskih delavcev, ki bodo po novih določbah prestopili iz kategorije specializiranih v kategorijo kvalificiranih delavcev. Vsi ti delavci bodo seveda prejeli tudi nižje plače, in sicer 130 lir dnevno manj. S temi novimi določbami bi se seveda samo okoristili delodajalci, ki bi tako v enem samem letu prištedili okrog 5 milijonov lir in vse to na škodo interesov svojih uslužbencev.

Proti temu so se z vso odločnostjo uprli predstavniki Enotnih razrednih sindikatov, ki so zahtevali razveljavitev dosedanje delovne pogodbe. Borba se je po tem predlogu še zaostrila ter je prisilila celo predstavnike Enotnih sindikatov in Delavske zbornice, da so pristali na skupno borbo vseh pekovskih delavcev. Toda tudi ta skupna borba ni privedla do zaželenega uspeha; predstavniki omenjenih sindikatov namreč predlogov predstavnikov razrednih sindikatov niso hoteli sprejeti, medtem ko so poslednji pristali na nekatere njihove predloge samo zato, da bi se enotnost delavskih vrst obdržala.

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

Za boljše in cenejše življenjske potrebščine

V vrsti pobud ki težijo, za tem, da bo naš delovni človek v mestu dobil dobro in kvalitetno blago, ki ga potrebuje vsak, dan je tudi ta, da bodo naše kmečko delovne zadruge začele s prodajo lastnih pridelkov v novi tržnici v Kopru. Pomen tega je zelo velik, saj bodo zadruge nudile res dobro in izbrano blago po nižjih cenah kot zasebniki, ki so do sedaj imeli vse sami v rokah. Potrošnik je bil prisiljen vzeti vse, kar mu je zasebnik ponudil, ker izbire ni bilo.

Včeraj je v novi tržnici v Kopru začela tako poslovati prva prodajalna Kmečko delovnih zadrug, ki jo bo vodil Zadružni sklad. Ta bo skrbel za prodajo vseh pridelkov zemlje in tudi drugega kot jajc, mleka, itd.. Vse blago, ki bo v prodaji zadružne trgovine, bo tudi cenejše kot privatnikov. Velike važnosti bo to, da se bo s konkurenco privatnikom postopoma prišlo od res realnih cen. Tako ne bo več en sam, ki bi lahko prodal vse, kar bi mu prišlo pod roke, ne glede na kvaliteto. Razvilo se bo tekmovanje, kdo bo nudil boljše in cenejše blago.

Planinci, vsi na vrh Trojice!

Planinsko društvo v St. Petru na Krasu bo v nedeljo 8. julija posvetilo na vrhu Trojice (1123 m) planinsko znamenje v počastitev padlih. Na sporedu je tudi obisk Petelinskega jezera. Tega planinskega slavja se bo udeležilo tudi Planinsko društvo v Kopru, ki vabi svoje članstvo k čimvečji udeležbi. Prijave sprejema najkasneje do četrtka 5 julija tov. Strah Stane na sodišču.

Za pomoč ljudskemu zdravju - zdravstvena ekipa iz Ljubljane

Te dni je prišla v koprski okraj zdravstvena ekipa centralnega zavoda iz Ljubljane. Ekipo sestavljajo zdravniki, medicinske sestre, ki so specializirane za otroške bolezni, in študenti medicine. V našem okraju bo ostala ekipa en mesec. Delo, ki ga bo ta ekipa vršila v našem okraju, bo obsegalo med drugim sanitarno epidemiološko delo, zaščito matere in otroka, popravilo zobovja mladini in odraslim, zdravstveno prosveto. V prvi vrsti bo ekipa obiskala tiste vasi, ki so oddaljene od zdravnikov, in kmečko delovne zadruge.

V vaseh bodo pregledali vse otroke in poučili matere o vseh nepravilnostih, ki jih zagrešijo pri oskrbi svojih otrok v prehrani in škodljivosti alkohola na otroški organizem. To delo bodo vršile ena zdravnica in dve medicinski sestri. Sanitarna tehnika bo ob pomoči absolventov medicine uničevala muhe in mrčes po domovih in hlevih z učinkovitimi sredstvi, razkuževala gnojišča in pregledovala vodne vire ter slabe razkuževala. Dajala bo tudi navodila za odpravo nedostatkov. Sanitarni inženir bo delal načrte za različne večje ureditve za boljše zdravstveno stanje, ki jih bodo ljudje sami lahko napravili s pomočjo ljudske oblasti.

Po končanem praktičnem delu na vaseh bo ekipa imela predavanja, v katerih bo prebivalstvu pojasnjevala borbo proti nalezljivim boleznim. Predvajala bo filme, ki jih ima 112, z vsebino o borbi proti raku, tuberkulozi, nalezljivim boleznim, prvi pomoči itd.. Ekipa bo razdeljevala tudi letake in brošure o zdravstvu. Predavanja bodo, če bo potrebno, dvojezična.

V Bujščini, so prve končale žetev KDZ

Kmečko delovna zadruga «Bratstvo in edinstvo» v Segetu je med prvimi zaključila letošnjo žetev. Nad 45 hektarjev površine so posejali s pšenico v jeseni, ki jim je bogato obrodila. Računajo, da bodo pridelali nad 800 stotov zrnja. Kruha bo ne samo za člane zadruge, temveč tudi za tiste ki so zaposleni v raznih podjetjih.

Člani te zadruge so delali za časa žetve tudi ponoči. V samo devetih dneh je bilo vse obširno polje požeto.

Ta zadruga ne nosi zaman imena «Bratstvo in edinstvo». V njej so Hrvati in Italijani. Skupno so dali vso pomoč, da so danes na njihovih njivah cele vrste snopovja, ki čaka mlatilnice.

Tudi v KDZ «Red in napredek» v Umagu je žetev že končana. Veliki traktor je brnel neprenehoma, dokler je bilo pred njim kaj klasja.

IZPRED ZAVEZNIŠKEGA SODIŠČA

V desetih letih 79 prestopkov

Sedemindvajsetletna Elza Zotti iz Ul. Soncini 40 je pred desetimi leti stopila na nečedno pot poulične postopačice in si v vseh teh letih nabrala nič manj ko 79 kaznivih prestopkov. Junija 1941 jo je policija prvič zalotila v družbi številnih mornarjev, katerim je takrat prodajala svoje čare po pet lir, toda čim se je znašla na prostosti, se je Elza zopet zatekla med vojake. Od tedaj dalje se ni mogla več otresti policije, sodišč in bolnic, v katerih se je zdravila zaradi dveh ali treh odvratnih bolezni, ki se jih je nalezla v žalostnem poklicu.

Ko je pred kratkim komajda prišla iz bolnice, so jo znova zalotili v družbi nekega vojaka, ki ji je za ljubezenske usluge plačal 2500 lir, kar kaže, da za Elzo sploh ni več rešitve. Da pa se vsaj začasno reši družba nesreč, ki bi jih Elza lahko sejala s svojimi boleznimi, jo je predsednik sodišča major Bayliss obsodil na dvanajst mesecev zapora.

V pijanosti je obrcal policista

Sedemintridesetletni pleskar Giovanni Piccini je zaprt že od 22. aprila letos, ker je ta dan prišel navzkriž s policijo. Piccini se sicer noče ničesar spomniti, toda stražnik Armando Moreu pripoveduje, da je obtoženca pobral takrat na stopnišču Giganti in ga hotel v družbi še enega stražnika odpeljati v bolnico, ker je bil mož pobit po obrazu in popolnoma pijan. Tik pred bolnico pa se je pričel Piccini upirati in braniti s silo, pri čemer je sunil stražnika tako močno z obuvalom v piščal, da se je moral ta zdraviti šest dni.

Piccini se tudi pred sodniki ni mogel ničesar spomniti. Pravi, da se je oni dan napil v starem mestu in da res ne ve, kako je mogel biti tako nasilen. Obsojen je bil na šest mesecev zapora in na plačilo stroškov obravnave.

Z GORIŠKEGA

Prireditev dijakov slovenske strokovne šole

Tudi dijaki slovenske strokovne šole so imeli včeraj svojo zaključno prireditev. Na odru na dvorišču Solskega doma so uprizorili pravljično igro v štirih dejanjih «Zlata zvezda». Oder, je bil skrbno pripravljen kakor tudi obleke igralcev. Dijaki so se potrudili, da so brez zadrege podali vsak svojo vlogo, v katero se pa nihče ni vživel.

Uprizoritev pravljice «Zlata zvezda» je bila očitno namenjena najmlajšim bratom in sestram naših strokovnošolcev. Toda tudi ti, ki jih je bilo med pretežno dijaškim občinstvom in starši, le malo, so se pri igri precej dolgočasili. Pravljica je bila zelo preprosta in v njeni dolgoveznosti ni prišla do izraza nobena pestrejša točka kakor tudi ne njena vzgojna tendenca.

Dijakom, ki jih je igra stala precej truda, vsekakor čestitamo. Vodstvu pa priporočamo, da izbere prihodnjič, čeprav pravljično, vendar bolj življenjsko igro, ki bo pri igralcih in gledalcih bolj občutena.

Vsem pa želimo vesele počitnice.

Povišek doklade kmečkim delavcem

Pred dnevi so na Uradu za delo zaključili pogajanja za povišek draginjske doklade kmečkim delavcem. Zemljiški posestniki so vztrajali na tem, da bi upoštevali neko prejšnjo pogodbo, po kateri bi omenjeno doklado povišali samo za štiri lire na uro, in so zahtevali razveljavljenje člena pogodbe, po katerem bi morali kmečkim delavcem zvišati doklado za 80 odstotkov, čim so omenjeno doklado povišali industrijskim delavcem.

Po dolgih pogajanjih so zemljiški posestniki in sindikalni predstavniki pristali na predlog ravnatelja Urada za delo, po katerem bodo doklado od 31. maja dalje povišali za dve liri, od 1. junija dalje pa za nadaljnje tri lire. Skupno bodo doklado povišali za devet lir na uro.

Prireditev v Štandrežu preložena zaradi slabega vremena

Otroci iz Štandreža sporočajo, da so zaradi slabega vremena svojo prireditev, ki je bila napovedana za v nedeljo, prenesli na prihodnjo nedeljo 7. julija.

Nesrečen izlet dveh Avstrijcev

V nedeljo sta si prišla v naše mesto ogledat mejo tudi dva Avstrijca. Iz Klagenfurta sta jo mahnila v Italijo kar na motorju in srečno dospela na cilj. Na poti nazaj pa sta v bližini Koprive nenadoma zavozila s ceste in se prekopicnila. Osemindvajsetletni Vilibald Gradihar in njegov sopotnik 35-letni Ivan Hold, oba doma iz Klagenfurta, sta obležala ranjena na robu ceste. Na pomoč jima je moral rešilni avto Zelenega križa, ki je oba pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

V goriški mestni občini je bilo od 25. junija do 1. julija t. l. 10 rojstev, 5 primerov smrti, 7 vknjiženih porok in 7 porok.

Rojstva: Tagliaról Jurij, Fabbricatore Aleksij, Fiori Patrizia, Narduzzi Klavdija, Dolia Karmela, Komavli Mario, Fiorenin Peter, Rogantini Armand, Grahelj Lavra, Fantini Ticijana.

Smrti: 42-letna gospodinja Skrt por. Vivian Olga, 85-letna gospodinja Peršolja vd. Zandomeni Marija, 91-letna gospodinja Logar Rozalija, 31-letni uradnik Fersin Lino, 25-letni vojni invalid Susigan Mafaldo.

Vknjižene poroke: trgovec Puiatti Lucijan in učiteljica Krasnič Ana, električar Bonnes Marino in šivilja Buchiniz Eliza, organ javne varnosti Petraccia Bruno in uradnica Ferfoglia Herminija, mesar Luisa Evgeni in gospodinja Famea Lilijana, električar Blason Marij in tkalka Palumbo Marija, uradnik Beviglia Renato in učiteljica Bradaschia Antonija, podčastnik ital. vojske Pavese Peter in gospodinja Ambruso Roza.

Poroke: železničar Bressan Renato in gospodinja Auletta Mafalda, trg. pomočnik Riz Sirio in tiskarka Terpin Ada, agent javne varnosti Maccarone Boštjan in gospodinja Innecco Katarina, kinematografski uslužbenec Decolle Bruno in gospodinja Humar Branka, šofer Ciampa Carel in trg. pomočnica Nanut Marija, agent javne varnosti Tridente Jožef in učiteljica Favretto Lilijana, lekarnar Baresi Quinto in gospodinja Querini Marta;

MALI OGLASI

ZAVAROVALNA DRUŽBA SPREJEMA POVERJENIKE za vse okraje okolice Trsta in za mesto ter za vse vasi STO, ter za Gorico in okolico. Pismene ponudbe na upravo lista. Dober zaslužek.

ADEX - IZLETI

prireja 21. in 22. julija
dvodnevni izlet v
Ljubljano
Rovinj
Opatijo
Reko in
Lovrano

enodnevni izlet 22. julija v
Škocijansko jamo
Idrijo
Cerkno
Dornberg

Prijave pri Adria-Express v Ul. Fabio Severo št. 5 do 7. julija. Tel. 29943.

PRED MEDNARODNIM ZBOROVANJEM PREDSTAVNIKOV MIROLJUBNIH ORGANIZACIJ V ZAGREBU

„RUSKI MIR“

Pri neki ocenitvi volilnih izidov, v Franciji je bilo naglašeno, da KP Francije ni dosegla pričakovanih volilnih uspehov, ker se je preveč zavzemala za «ruski mir». S tem je rečeno, da Francozi ne zaupajo v ruski mir in da so zamerili politični organizaciji, ki je zanj toliko agitirala, da je pozabila na mir doma in na svetu

Kaj bi Francozi šele rekli, če bi poznali mir, kakršnega uvaja sovjetski režim v satelitskih državah, ki so mejaši Jugoslavije! V obmejnih krajih Bolgarije, Romunije, Madžarske in Albanije je mir pokopališč in pogorišč, mir smrti in razdejanja. Velika izseljevanja prebivalcev iz romunskih obmejnih krajev so tisto sovjetsko miroljubno delo, ki naj za vselej umiri priče velikih laži in zločinskih naklepov. Ko so Romuni izpraznili 50 km široki obmejni pas od Temišvara do Oršave, so v svet poslali laži, da so jugoslovanska letala bombardirala Banat. Izpraznili pa so ves ta obmejni pas in tudi druge obmejne kraje samo zato, ker je bilo tamošnje prebivalstvo priča, da so vse vesti o jugoslovanskih vojnih pripravah zlobna laž.

Kakor romunski tako so izpraznjeni tudi mnogi bolgarski, madžarski in albanski obmejni kraji. Iz Romunije in Madžarske pošiljajo izseljence v trumah na vzhod, iz česar se da sklepati, da se bodo ti reveži, zdaj brez doma in premoženja, prej ko slej tudi brez imena znašli v sovjetskih koncentracijskih taboriščih med milijoni in milijoni žrtev iz drugih dežel, v katerih sovjetski režim uvaja svoj mir. V obmejnih krajih južnovzhodnih sovjetskih satelitskih držav je živahno samo tam, kamor so poslali režimi po navodilih iz Moskve na suženjsko delo neubogljive kmete in delavce, nezanesljive dijake in vojake, da kopljejo strelske jarke.

Kakor prej begunci iz Bolgarije, tako so pripovedovali sedaj begunci iz Albanije, da je tudi v tistih obmejnih krajih, ki še niso izseljeni, tako, kakor je bilo med okupacijo. Kakor nekdaj predstavniki tuje okupacije, tako se zdaj obnašajo v teh krajih sovjetski strokovnjaki in instruktorji. Druga značilnost, ki spominja na okupacijo, je pa moralna kvalifikacija organov državne varnosti in vseh drugih, ki terorizirajo obmejno prebivalstvo. Vsi begunci so zatrjevali: «Tudi če ne bi sami vedeli, da na jugoslovanski strani ni nobenih vojnih priprav, ne bi mogli našim oblastnikom ničesar verjeti, ker imajo med njimi prvo besedo vojni zločinci».

To zatrdilo je tudi zelo važno za spoznavanje informbirojskega političnega sistema in za sovjetski mir v satelitskih deželah. Človeštvo mora sicer že od nekdaj prenašati, da pošilja priroda na svet tudi raznovrstne izrojence in pokvarjence; na etičnih temeljih sloneča družba pa povsod take pokvarjence spravlja na varno pod nadzorstvo, strašno in zločinsko pa je, če pridejo v kaki državi izrojenci in pokvarjenci do oblasti in če postanejo njihove blazne ideje, njihovo bolezensko duševno stanje in tudi njihovi zločinci element, ki ga oblast potrebuje. Stotisoči takih izrojencev so nekdaj podpirali kot temelj nacistično Nemčijo, ko so, oblečeni v uniforme, oboroženi, okrašeni z odlikovanji, več let gospodarili nad življenjem mnogih narodov. Kar je bilo nekdaj v nacistični Nemčiji, se zdaj nadaljuje in obnavlja v Sovjetski zvezi in njenih satelitskih državah. Vsi begunci, ki pribežijo v Jugoslavijo, poudarjajo, da so predvsem zbežali zaradi nasilja raznih pošasti v službi sigurance, obveščevalne službe in drugih organizacij državne varnosti.

Marsikaj strašnega, kar vemo mi po pričevanju mnogih žrtev, svet samo sluti, marsikaj pa bo zvedel na mednarodnem zborovanju predstavnikov miroljubnih organizacij in javnega življenja, ki bo po pobudi Nacionalnega komiteja Jugoslavije za obrambo miru meseca oktobra v Zagrebu. To zborovanje bo omogočilo resno in izčrpno razpravo o pravem miru, o dejanskih vzrokih vojne nevarnosti, ter o potrebi skupnega dela za mir. Dober odmev pobude Jugoslovanskega komiteja za obrambo miru v mnogih evropskih državah in v Ameriki obeta, da bo mednarodno zborovanje v Jugoslaviji doseglo svoj namen.

tg.

Na tržaškem velesejmu razstavlja obrtnik Marij Bembič krasen avtomobil, ki po obliki prav nič ne zaostaja za modernimi vozovi ameriške avtomobilske industrije. Motor in šasija avtomobila sta znamke «Alfa Romeo», karoserijo pa je napravil Bembič s svojimi sodelavci v lastni delavnici, ter tako dokazal odlične sposobnosti tržaških obrtnikov v tej stroki

ITALIJANSKI "DAROVI„

Finančni položaj Trsta je bil vedno predmet zelo obširnih polemik in diskusij. Z vsakim proračunom se postopno razjasnjuje to zapleteno vprašanje in vedno manj je odprtih točk.

Proračun za drugo polletje 1950. je še zelo nejasen in prikazuje 4.476.204.000 lir deficita. V ta deficit je vštet tudi prispevek za gradnjo ladij. Proračun za prvo polletje 1951. leta že deli prispevek za gradnjo ladij in prispevek za kritje ostalega deficita. Za gradnjo ladij je bila v njem navedena vsota 2,646.600.000 lir, čistega deficita pa je bilo komaj 302,977.855 lir. Kot vidimo se je v polletju deficit občutno zmanjšal. Proračun za drugi semester 1951. leta nam kaže še lepšo sliko. Za gradnjo ladij so namenili 2 milijardi 233.684.200 lir. Čistega deficita pa je še komaj 149 milijonov 730.780 lir.

Kot vidimo se deficit Tržaškega ozemlja z vsakim polletjem občutno zmanjšuje.

Že v Aireyevem poročilu za drugi semester 1950. leta je bilo govora o 4 milijardah, ki predstavljajo posredni prispevek italijanske vlade. V proračunu za drugi semester 1951. leta pa imamo pod 2. postavko izdatkov 5 milijard, t. j. čista razlika med dohodki cone A na račun italijanske republike in italijanske republike na račun cone A STO.

Teh 5 milijard nastane na ta način, da pobirajo v Trstu del carin in davkov na predmete, ki jih porabijo in plačajo potrošniki v Italiji. To razliko so računali za prvi semester letošnjega leta, da znaša 4 milijarde in je niso vnesli v proračun, za ta semester pa je ona že v proračunu.

Samo dejstvo, da je ta številka izražena okroglo, nam govori, da ni preračunana točno, temveč samo nekako pretehtana. Vendar ne bi pričeli z diskusijo o točnosti te številke.

Podčrtati pa hočemo, da šele na osnovi vračunavanja teh posrednih prispevkov Italije Trstu dobimo v proračunu deficit 5,149.730.780 lir.

Medtem ko so našli vse mogoče načine, da bi vendarle dokazali finančno odvisnost Trsta od Italije in vračunavajo v proračun vse pa tudi tako relativne vsote, kot je pet milijard, ki jih Italija posredno daje Trstu, se pa seveda niso potrudili, da bi vračunali tudi one vsote, ki jih Trst daje Italiji in ki jih ne vidimo napisane v nobenem poročilu.

Tako se je ves šovinističen tisk na široko razkričal, da bo Italija za tri mesece oskrbela, točneje posodila, Trstu 3,6 milijonov dolarjev, dokler ne bo Amerika določila fondov ECA.

Seveda pa je pri tem pozabil omeniti, da gredo vsi valutni zaslužki Trsta v roke rimske vlade in da je ona po znanih dogovorih v zameno dolžna oskrbovati Trst z valuto.

Valutni zaslužki pristaniškega mesta pa niso majhni, saj predstavljajo ladijske tarife, in oskrba ladij vedno osnovo plačilnih bilanc pomorskih držav in Trst je pomorsko mesto. Seveda o valutnih zaslužkih Trsta in o njegovih izdatkih ne dobimo nikjer niti najmanjšega podatka.

Vendar to niso majhne vsote, saj samo ameriška vojska porabi 12 milijonov dolarjev, kot je izjavil januarja na tiskovni konferenci Mr. Haroldson. Angleška vojska porabi nekaj manj, menda 8 milijonov dolarjev.

Pa to še ni vse. Posebno poglavje tvori gradnja ladij, za katere je namenjena dobršna postavka v proračunu. Od zgrajenih ladij, ki jih grade tudi iz vsot postavk tržaškega proračuna, nima Trst nikake koristi, ker vse te ladje odidejo v Italijo in jačijo italijansko trgovsko mornarico, čeprav je tudi del teh ladij last Tržaškega Lloyda, jih vseeno vpišejo v Genovi. Ne samo oni del, ki ga Italija prispeva za gradnjo ladij, temveč tudi večina lirskega fonda, nastalega iz prodaje blaga, dobavljenega na osnovi zneskov nakazanih od ECA, gre za gradnjo ladij. Poglejmo kakšni so ti zneski: Skupni lirski fond znaša 15 milijard 370.000.000 lir: porabljeno za trgovske in ribiške ladje 13 milijard 704.000.000 lir; za vse ostalo 1.666.000.000 lir. (Do 31. maja 1951).

Dragoceno pojasnilo k tem zneskom nam daje odgovor Mr. Haroldsona na vprašanje nekega novinarja, ko je potrdil, da ima italijanska vlada vpliv na dodelitev vsot iz lirskega fonda.

Za «begunce», pravi poročilo na Varnostni svet, da porabi Trst 12 milijard lir. Večina teh ljudi ostane v Trstu iz čisto političnih razlogov in teženj odgovornih krogov, da bi pojačili italijanstvo Trsta. Ne vidimo vzroka, zakaj bi ne mogli oditi v Italijo in osvoboditi Trst teh velikih stroškov, ki daleč presegajo celoten deficit.

Vendar bolj važno je drugo. Mnenja smo, da bi tudi Hamburg, ali kako drugo severno pristanišče, podaril (in to zares, ne pa tako kot «daruje» Italija) 5 milijard na leto, če bi lahko s tem uničil svojega najhujšega konkurenta — recimo Bremen ali Antverpen. To pa se dejansko dogaja s Trstom pod italijanskim gospostvom. Celo še huje, ker Italija nič ne daruje.

Trstu so pobrali skoro vse njegovo brodovje. Kar ga grade novega ne ostane tukaj, temveč ga odpeljejo v Genovo in vpišejo v tamkajšnji register. Iz Trsta je odšla največja paroplovna družba Lloyd Triestino. Preselile so se velike zavarovalnice, kot je «Assicurazioni Generali», ki imajo sedaj svoj sedež v Benetkah in v Trstu samo majhno podružnico, ali «Adriatica di sicurtà», ki se je preselila v Milan.

Te ladijske družbe so služile, zavarovalnice so predstavljale osnovo vsega tržaškega kreditnega življenja.

Nehote se vsiljuje primerа med roparjem in rokodelcem. Ko je ropar pridnega obrtnika pošteno obral, in si ta z ostanki bivšega premoženja služi svoj vsakdanji kruh, mu ropar še tega jemlje in daje namesto njega suho skorjo prepečenca, obenem pa se hvali kako je dober, kako skrbi za koristi pridnega obrtnika in da bi brez njega ostal lačen.

S. B.

NA OBISKU V VELIKEM PLANETARIJU

UMETNO VSEMIRJE

Krajevni nebesni svod v miniaturi - Astronomski instrumenti iz dobe Krištofa Kolumba in nekaj ton težki meteorji - Zanimanje za astronomijo

Prebivalci mest nimajo skoraj nikoli prilike, da bi si po noči ogledali veličastni nebesni svod. Nič čudnega torej, če prebivalci tistih maloštevilnih srečnih mest, ki imajo planetarije, skoraj nikoli ne zamudijo prilike, ki se jim nudi, da si ogledajo prekrasne astronomske prizore, ko na oboku kupole prikazujejo nebesna telesa vsemirja.

Na vsem svetu je samo dvajset velikih planetarijev, od katerih jih je pet v Združenih državah. Instalacija teh občutljivih in silno dragih naprav je zelo važna tehnična naloga. Zaradi tega so učitelji in diletantski zvezdoslovci navdušeno sprejeli majhne planetarije, katerih cena je razmeroma dosegljiva.

Na obiskovalca, ki v Združenih državah vstopi v eno izmed zgradb, kjer je kak velik planetarij, naredi silen vtis dostojanstvena mirnost vzdušja. Ko si poišče sedež v veliki okrogli dvorani, bo opazil nad seboj bel, gladek strop, ki ima obliko poloble, na stenah pa bo nekoliko nad višino svojih oči ugledal krajevni nebesni svod v miniaturi. V sredini dvorane je stroj, ki meri v višino petih metrov in pol. Ob določeni uri stopi nekdo na nekoliko vzvišen, prižnici podoben oder, ki je ob severni steni dvorane. To je predavatelj, ki bo dajal potrebno razlago. Cim spregovori prve besede, se začne dvorana temniti in ko konča svoj uvod ter je zavladala popolna tema, se nad glavami poslušalcev nenadoma pojavijo zvezde.

Vsi presenečeno vzkliknejo, kajti prizor, ki se nudi očem, se prav gotovo ne zdi nikako umetno nebo. To je verna slika pravega nebesnega svoda, kakor ga v izredno jasni noči opazuje ladijski potnik sredi oceana ali hribolazec z vrha gore, daleč od luči in odsevov luči ter dima in prahu mesta. Opazili bomo vsako zvezdo, ki jo lahko vidimo s prostim očesom, v vsem njenem blesku in natančno na tistem prostoru, ki ji je po naravi odkazan. Kakor se vsemirje nenehno giblje in spreminja, tako nam tudi planetarij prikazuje vse kroženje in vse izpremembe, ki jih na pravem nebu lahko opazujemo s prostim očesom.

Predavatelj lahko s svojega mesta upravlja stikalno desko, kjer je kakih sto prekinjal, stikal in kvadrantov, ki so povezani s planetarijem z žicami, katere so skrite pod podom. Planetarij sam je nekak velik projektor, ki ga sestavlja več kot sto posameznih projektorjev ali stereoskopov, od katerih projicira vsak del nebesnega oboka ali kak njegov posamezen predmet. Vsi ti deli so z znanstveno natančnostjo povezani v celoto, ne da bi bilo to na škodo nepretrgani zvezi, in tako se nam nudi verna slika nebesnega svoda. Pogonsko silo za kroženje osrednjega dela planetarija okoli različnih osi in za premikanje posameznih projektorjev v razne smeri daje šest motorjev.

Preprosta sprožitev stikala lahko prepelje obiskovalca iz severnega tečaja na južni ali pa lahko tako pospeši potek časa, da se nebesni dogodki, ki trajajo sto ali celo tisoč let, odigrajo pred našimi očmi v nekaj minutah. Kozmični prikaz, ki ga nam nudi kupola, spremlja primerna glasba. Predstava se zaključi z opisom nebesnega oboka, kakršen je bil v prejšnji noči.

Razen majhnih razlik drugovrstnega pomena, kot sta velikost kupole in razporeditev sedežev v dvorani, so si vsi ameriški planetarij povsem podobni. Vsi uporabljajo optični Zeissov planetarij. Pri instalaciji so pri enem ali drugem vnesli malenkostne izpremembe, dodali dodatne projektorje za prikazovanje mrkov, repatic, severnih sijev in drugih pojavov, ki niso bili vključeni v prvotni napravi

Vsakemu planetariju so dodali tudi muzej. Chikaški muzej, ki je dodeljen «Adler Planetariumu», je povsem astronomskega značaja in ima veliko zbirko starih astronomskih inštrumentov, ki je nedvomno najvažnejša tovrstna zbirka sveta. Posamezni inštrumenti izvirajo iz dobe Krištofa Kolumba. Popolnoma astronomskega značaja je tudi muzej «Hayden Planetariuma» v New Yorku, kjer najdemo najboljši mehanični planetarij, ki ga pozna svet. V premeru meri 13 metrov in prikazuje kroženje planetov ter njihove faze. Muzej ima tudi najboljšo zbirko največjih meteorjev, od katerih tehtajo posamezni primerki po nekaj ton.

Zanimanje splošne javnosti za astronomijo, ki ga pospešujejo omenjene predstave v planetarijih, se je v zadnjih letih zelo povečalo. V Združenih državah so ustanovili mnogo diletantskih krožkov, katerih članstvo ne tvori samo mladina, ampak tudi odrasli. Mnogi teh krožkov so včlanjeni v Astronomski zvezi. Pomnožilo se je tudi število astronomskih revij. Mnogi navdušeni diletanti si sami sestavljajo teleskope. Ena izmed največjih ameriških znanstvenih revij posveča prav tem vsak mesec poseben članek, v katerem jim nudi nasvete in praktična navodila.

F — n

Ravnatelj «Adler Planetariuma» razlaga obratovanje naprav planetarija. Na tisoče leč projicira slike zvezd na strop kupole, medtem ko stroj, ki kroži okoli osi, prikazuje nebo obeh polobel.

V soboto zvečer so učenci in učenke slovenske osnovne šole na Opčinah s sodelovanjem učiteljstva igrali pravljično igro «Dve Maričkin». Dvorana je bila polna in vsi so bili navdušeni nad lepim uspehom mladih igralcev in igralk.

Letovanje tuje mladine v Jugoslaviji

V juliju in avgustu bo letovalo v Jugoslaviji več mladinskih študentskih skupin iz tujine. Približno 60 študentov politično-ekonomskih in kmetijskih ved iz ZDA bo napravilo znanstveno turnejo po Sloveniji in Vojvodini. Skupina 30 francoskih študentov bo obiskala Srbijo, Kosmet in Makedonijo, kjer bo proučevala srednjeveške freske in druge zgodovinske, kulturne in arhitektonske zanimivosti. Dve skupini študentov iz skandinavskih držav in 25 angleških študentov bo obiskalo skoraj vse kraje Jugoslavije. Delj časa bodo ostali na Jadranu. Na Rabu bodo letovale tri skupine študentov iz Vel. Britanije in v Dubrovniku skupina Skandinavcev. V letoviščih in počitniških domovih študentov zagrebškega vseučilišča bo prebilo svoj letni oddih približno 200 francoskih mladincev, ki so sodelovali pri graditvi proge Samac-Sarajevo in študentskega naselja v Zagrebu. Drugi dve skupini francoskih študentov bosta napravili izlet po vsej jadranski obali.

*

Vseljevanje v Izrael — Od ustanovitve države Izrael v maju 1948. leta do konca leta 1950. se je vselilo v državo pol milijona ljudi; največ iz vzhodne Evrope, Rusije in Kitajske.

*

Vrednost znamke — Po katalogu Scott je znamka za 1 cent, izdana leta 1856. v Britanski Gvineji, vredna 50.000 dolarjev.

*

Človeško spanje — Ugotovljeno je, da človek, ki živi 70 let, porabi 24 let za spanje. Ljudje običajno spe 8 ur dnevno in tako prespe tretjino svojega življenja. Goethe je spal, če je utegnil, tudi 24 ur skupaj. Napoleonu pa je zadostovalo 3 ure spanja dnevno.

Rečna plovba v FLRJ

Jugoslovanska rečna plovba bo investirala letos znatne vsote v mehanizacijo rečnih pristanišč. Pristanišča v Capragu, Sisku, Zabrežju, Vukovaru in Smederevu bodo dobila nove električne žerjave, ki bodo natovorili ali iztovorili v 12 urah nad 90.000 ton blaga. Razen tega bodo dobila nekatera rečna pristanišča elevatorje in druge moderne naprave za nakladanje in razkladanje blaga. Pristanišče v Capragu bo postalo že letos eno naših najmodernejših tovornih pristanišč. V njem bodo lahko iztovorili ali natovorili letno nad 80.000 ton blaga.

Kako je umrl G. VERDI

Nekaj tednov pred umorom italijanskega kralja Umberta I. (29. julija 1900 v Monzi) je napisal Verdi pod vtisom pojemanja življenjske moči svojo oporoko. Že dve leti poprej je izjavil svojemu libretistu Boitu, da zaudarja njegovo ime «po mumijah». V jeseni 1900 je dovršil 87. leto svojega življenja. To obletnico je obhajal le v najožjem krogu in z Boitom, ki je nekoč govoril, da je Verdi oskrunil oltar umetnosti zdaj pa mu je bil že dvajset let iskren prijatelj.

Po božiču 1900 se je Verdi zopet nastanil v prostorih «Hotela Milan» v Milanu in je obhajal praznike le v najožjem krogu svojih ondotnih prijateljev. Na novega leta dan 1901 je Galignani prinesel Verdiju čestitke milanskega nadškofa. To voščilo je navdalo starega mojstra z neko temno slutnjo. Zdaj ni več hodil na sprehod, ostajal je doma, kajti bal se je mraza in je čakal, kdaj bo nastopilo toplejše vreme v Genovi. 21. januarja dopoldne je Verdija še obiskal zdravnik ter izjavil, da je z njegovim zdravjem zadovoljen. Kmalu po zdravnikovem odhodu pa je našla stara komornica hiše Verdi, ki je pomagala mojstru pri oblačenju, starca nezavestnega na robu postelje. Desno stran telesa je imel ohromljeno. Prihitela sta Verdijeva adoptivna hči Carrara Verdi in zdravnik, takoj za njima sta prišla še dva druga milanska zdravnika, poklicali pa so tudi profesorja Grocca iz Florence. Verdija je prijel krč. 24. januarja so poklicali duhovnika, ki je mojstra dal v sveto olje. Nato se je Verdiju mimogrede vrnila zavest. Odprl je oči, ni pa mogel govoriti in se je zahvalil navzočim samo z očmi in s stiskom roke. Proti polnoči so opazili navzoči, med njimi pevka milanske Scale, ki je kreirala vlogo «Aide» v Milanu, da Verdi le težko diha. Takoj so poklicali zdravnike in prijatelje, med njimi Boita in glasbenega založnika Riccordija. Poprej zaradi vročine rdečkasti Verdijev obraz je zdaj obledel in postal popolnoma tog. Začel je hropsti; hropenje je naznanjalo bližnji konec. Toda življenjska sila starega mojstra se je še upirala. Najprej je zaspal, šele nato je prišel smrtni napad, ki mu ni več moglo kljubovati srce 88-letnega starca. Tri ure potem, ko je hropenje prenehalo, se je Verdijevo srce za vedno umirilo. To se je zgodilo 27. januarja 1901. deset minut pred 3. uro zjutraj ko je profesor Grocco naznanil okolici, da je Verdi umrl.

LJUDSKA GIBANJA V ŠPANIJI IN INFORMBIROJEVSKI VODITELJI V EMIGRACIJI

Jose del Bario

IZGUBA CENTRALNO-JUŽNE CONE

IV.

Vzporedno z umikom edinic katalonske cone proti francoski meji, so vojaški voditelji, ki so bili še vedno v centralno-južni coni, pospešeno delali proti nadaljevanju odpora, proti Ljudski fronti, proti vladi. Komunistična partija je bila glavni predmet napada vseh onih, ki so bili pripravljeni, da se uprejo, da končajo vojno, da Madrid in celotno centralno-južno cono izroče generalu Francu.

Po padcu Katalonije je bila vlada in vsi ostali, ki so prišli v to cono, v položaju, ki ni bil zavidanja vreden. Tedaj, ko je bilo že prepozno, je bilo odločeno, da odpotujejo v centralno-južno cono. Vlada republike, politbiro KPS in še nekatere druge osebe — pripadniki organizacij, ki so do tedaj branile načelo nadaljevanja odpora proti napredujočemu fašizmu — so se vrnili v Španijo. Toda minil je čas, ko je bilo mogoče brez večjih težav vzeti situacijo v svoje roke.

Vsi predstavniki KPS so bili izključeni iz osnovnih organizacij Ljudske fronte, ali pa so jih postopoma izločevali. To se je dogajalo tudi socialistom in republikancem, ki so branili potrebo vodenja nadaljevanja odpora. Na ostalem republikanskem teritoriju, so ščitili široko demoralizujočo propagando, v kateri so trdili, da je že vse izgubljeno. Borbo proti vladi in KPS so vodili odkrito in javno, pod direktnim vodstvom političnih in vojaških oseb, ki so imele še pred kratkim možnost, da zasedejo ključne položaje, čeprav so vsi poznali njihove ideje in namene. Partija je izgubila velikanski del vpliva, ki ga je imela v sindikatih. Padec njenega vpliva je šel v korist njenim nasprotnikom. Največje število vojaških edinic je bilo pod vodstvom komunistov, ki so držali v svojih rokah tako aviacijo kot oklopne edinice. Toda že delj časa, stvarno eno leto, komunisti niso imeli več svojega centralnega vodstva. Politbiro ni ničesar ukrenil, da bi pravočasno prekinil tako stanje in da bi partijo dvignil na višino, ki bi ji v tedanji situaciji odgovarjala ter prevzela vodstvo.

SEDEZ POLITBIROJA — NA LETALISCU

Položaj je bil tak, da se niso člani vlade in del politbiroja, ki so prešli v centralno-južno cono, ker so vedeli, da se pripravlja upor, nikjer počutili varne. Popolnoma je gotovo, da preselitev enega dela politbiroja iz Francije ni bila za to, da bi še nadalje vodili odpor, temveč samo zato, da rešijo KPS in komunistično internacionalo pred vsako odgovornostjo. Te poskuse so zakamuflirali previdno, z obrambo republikanski vladi, so svetovali vladi, naj ukrene tako, da pospeši razvoj položaja v korist izdajalcev.

Vlada je — brez določenega sedeža, oddaljena več sto km od središča dogajanja, imenovala nekaj komunistov za vojaške voditelje, ki naj bi zamenjali znane konspiratorje, ki so bili pripravljeni na upor proti vladi. Novo imenovani komandanti in komunisti so bili najčešče zelo oddaljeni od položaja, kjer bi morali prevzeti dolžnost iz rok «odstavljenih komandantov». Samo dva izmed teh na novo imenovanih sta uspela, da prevzameta svoje nove komandne položaje: polkovnik Etelvino Vega, ki ga je nekaj let prej kaznovala komunistična internacionala in je bil izključen iz partije in katerega so pozneje ustrelili fašisti, ter polkovnik Francisco Ballen, katerega so se «polastili» pristaši polkovnika Casada 5. marca 1939 se je uprl polkovnik Casado proti republiki in partiji ter zmagal.

Politbiro KPS ni ničesar ukrenil, da bi onemogočil ta upor, čeprav bi to lahko napravil. Današnji informbirojevci so postopali točno tako, kakor so jim svetovali delegati komunistične internacionale. Togliatti jih je vse vodil osebno z aerodroma v Monovaru blizu mesta Elda (pokrajina Alitante), kjer je imel sedež politbiro, namesto da bi bil v Madridu.

Komunisti, ki so bili še vedno na preostalem teritoriju republike, niti prej niti v času upora polkovnika Casada niti po njem niso dobivali nikakršnih direktiv in instrukcij od politbiroja. Toda kljub takemu stanju so se komunisti Madrida, v katerem se je Casado uprl, znali upirati. Mobilizirali so pomembne sile poleg tega, da so bili primorani čuvati položaje pred napredovanjem fašistov na frontah, da bi imela tako vlada in politbiro čas, da bi organizirala take sile, ki bi bile zmožne v nekoliko urah zadušiti Casadov upor.

Toda politbiro iz istih razlogov, zaradi katerih ni mogel vladi svetovati in od nje zahtevati, da podvzame energične ukrepe za preprečitev upora, ni niti sedaj mogel tega napraviti. S tem je politbiro dejansko pomagal uporu. Ni mogel, da — za pomoč komunistom v Madridu — mobilizira sile, s katerimi je tedaj v tej coni razpolagal, kajti postopek komunistov v Madridu je bil nasproten načrtom politbiroja.

Ko se je Casado uprl vladi, da bi končal vojno, je služil Angležem, ki so dopustili, da se Casado upre in mu dovolili, da zmaga ter muči madridske komuniste. Politbiro je služil Rusom. Casado je zmagal, ker je politbiro CK KPS to želel. On pa je bil tako šibak, da so madridski komunisti, čeprav so bili prepuščeni samim sebi, bili že na poti, da s svojim orožjem prevladajo njegov upor.

BEG POLITBIROJA

Medtem ko so se kumunisti Madrida borili proti upornikom in so komunisti iz cele cone iskali nasvete o tem, kaj je treba podvzeti, je politbiro na zasedanju na aerodromu Manovar ob užganih motorjih sprejel manifest namenjen Casadu in njegovi Hunti, katerega je vodil sam Togliatti. In to — čeprav je Casado že poslal Francu svoje poslance s ponudbo predaje Madrida in cele cone. V tem manifestu ni politbiro samo izražal, da se bo pokoraval Hunti, katero je Casado konstituiral z nalogo, da zamenja ljudsko frontovsko vlado, temveč je tudi ponudil, da pošlje v Hunto predstavnike Komunistične partije. S takim svojim stališčem je politbiro dejansko sodeloval pri likvidaciji republike in vsakega nadaljnjega odpora. Na ta manifest Casado ni nikoli odgovoril.

Po tem je politbiro zbežal iz Španije ter prepustil požrešnemu apetitu fašističnih hijen komuniste in vse tiste, ki so bili pripravljeni, da nadaljujejo z odporom: vse stranke in organizacije, ki so bile naši zavezniki; vse ljudstvo. Niti ni celo podvzel nikakršnih ukrepov za ilegalno delo partije,, za zaščito kadrov in članstva, za nadaljevanje borbe v novih pogojih.

Politbiro je še mnogo pred fašistično ofenzivo na Katalonijo razpolagal z dovoljno silo za izvajanje ugodne vojne politike, ki bi zagotovila Kataloniji pomoč. Lahko bi omogočil upor Casada ali ga uničil, čim se je uprl. Niti v enem izmed teh trenutkov politbiro ni hotel uporabiti vseh svojih sil. To je vsekakor potrebno razjasniti in to z vso potrebno obširnostjo. V vsakem primeru, s tem kar je bilo do sedaj rečeno, so osvetljeni nekateri momenti, ki olajšajo ali ki vplivajo na razumevanje tega, zakaj današnja informbirojevska partija ne more biti danes vodja ljudskih borb v Španiji.

ZAPUSCENO GIBANJE

Končna faza naše vojne je vzbudila že takrat pri komunistih in ljudstvo splošen sum in nezaupanje do sedanjega informbirojevskega vodstva. Toda komunisti Madrida in cele Španije niso izgubili nade, da bodo nekoč vendarle lahko pozvali na odgovor današnje informbirojevske voditelje zaradi njihovega stališča v času vojne in zaradi vsega, kar so pozneje napravili.

Nihče ni pozabil, da je KPS imela odločilni vpliv v štirih armadah, ki so branile centralno-južno cono med uporom Casada. Enote centralnega sektorja pod komando Casada so bile sestavljene iz štirih korpusov. Tem so komandirali komunisti in večina borcev so bili tudi komunisti ali vsaj simpatizerji. Casado je razpolagal samo z enim korpusom pod komando nekega anarhista. Na ostalih sektorjih — Levante, Andalusia in Estramadura — je bil vpliv partije prav tako velik in odločilen. Politbiro bi lahko organiziral proti Casadu dva korpusa, ne da bi mu bilo treba potegniti s položaja niti enega vojaka, ker so bili v rezervi še XVII korpus s sedežem v Tarankoni ter XXII. na poti med Valencijo in Madridom. Poleg tega je bila v Estramaduri v rezervi skupina devetih divizij pod komando komunista polkovnika Torala. Prav tako je bil na razpolago tudi četrti korpus partizanov s središčem v Valenciji kakor tudi vse tankovske blindirane edinice in celotna aviacija. Poleg tega, da je razpolagal z vsemi temi velikanskimi silami, je politbiro CK KPS ali konkretno Dolores Ibarruri, Visente Uribe in Petro Ceka, ki so imeli v rokah tedaj koncentrirano celotno partijsko vodstvo, dovolil, da je prišlo do poraza in mučenja madridskih komunistov, s čimer so ustvarili pogoje za dantovske dneve fašistične invazije v celo centralno-južno cono.

Partija, ki je doživela takšen poraz, ko vse priča, da ta poraz ni bil samo posledica tega, ker niso vedeli, kako naj ga preprečijo, temveč da ga niso hoteli preprečiti ali še bolje, ustvarjali so namerno take pogoje, da je prišlo v danem trenutku do poraza, taka partija, ki je vse to doživela, ne more več dobiti vpliva nad množicami, a članstvo, ali vsaj velik del članstva nikakor ne more verjeti njenim voditeljem, niti jim slediti. Obstaja samo ena rešitev, da se svobodno in odkrito razpravlja o politiki in taktiki partije, a s tem tudi o delu njenih voditeljev; da se odkrivajo napake ter kritizirajo; da se kaznujejo. Vse to je bilo nemogoče. Vsega tega ni bilo mogoče izvesti v KPS.

Misliti, da bi neka komunistična partija lahko preživela tak izredni poraz, tako kriminalno politiko, je več kot iluzorno. Bilo bi iluzorno v vsem svetu, po tem tudi v Španiji. Da bi se obdržali še naprej na vodstvu z odlokom komunistične internacionale, — ni ničesar drugega kot slepilna rešitev, ki vzdrži le zaradi tega, ker se množice v Španiji nahajajo danes v okovih ter tudi zaradi tega, ker so člani partije v emigraciji raztreseni po vsem svetu, ker niso našli še do danes oblike, kako bi se uprli tem voditeljem in jih pozvali na odgovor. Pogreške voditeljev plača narod s svojo krvjo. Taki voditelji so prej ali slej kaznovani, še toliko bolj, če svoja že s krvjo umazana dela povečajo z novimi.

(Nadaljevanje sledi)

VREME

Mrzli zrak, ki je k nam vdrl iz Srednje Evrope in Balkanskega polotoka se polagoma ogreva. Vsled tega predvideva za danes vremenska napoved lepo vreme, brez posebnih pooblačitev. Na splošno se bo toplota med dnevom precej povečala.t Morje bo zopet mirno.

RADIO

Današnje najvažnejše oddaje: **Jug. cona Trsta:** 14.35 Rahmaninov: Rapsodija na Paganinijevo temo; 22.30 Serenade in romance. **Slovenija:** 12.00 Lahka orkestralna glasba; 13.00 Spored napevov iz filmov in operet. **Trst II.:** 18.15 Hacaturian: Koncert za violino; 20.45 Lahka glasba. **Trst I.:** 21.15 Beethovnova simfonija št. 6 v F-duru; 22.15 Znani pevci.

LAHKA ATLETIKA

Nepričakovan uspeh Jugoslovank: 59-47

Zaradi slabega vremena slabši rezultati

Poraz jugoslovanskih nogometašev so dobro maščevale lahkoatletinje. Proti vsem pričakovanjem in prognozam so premagale zelo močne Italijanke, ki so pripotovale v Jugoslavijo, kot med drugim kažejo tudi izjave njihovih spremljevalcev, s trdnim namenom, da še v drugo odidejo z zelenega polja ovenčane z zmago.

Kar je uspelo v Bologni, ni v Zagrebu. Domača ekipa mladih deklet v stalnem napredku je na maksimirskem stadionu porazila goste z dvanajstimi točkami razlike.

Slabo vreme je deloma oviralo prireditev in ni dovoljevalo velikih rezultatov. Vendar se velika množica ljudi, skoraj takšna kot na večji nogometni tekmi ni pritoževala, kajti imela je napetih borb na pretek in nekaj rezultatov, ki za zgodnjo sezono dajejo lepa upanja na poznejšo bero rekordov.

12,8 na 100 metrov, 42,33 v disku, 2:20,4 na 800 metrov in še nekaj drugih, bi bili dobrodošel gost na vsaki mednarodni tekmi.

100 m: 1. Sumak (Jug.) 12,8; 2. Torresi (It.) 12,8; 3. Butja (Jug.) 12,8; 4. Martelli (It.) 12,8

Krogla: 1. Radosavljevič (J.) 12,74; 2. Piccinini (It.) 12,69; 3. Kotlušek (Jug.) 12,24; 4. Turci (It.) 11,70.

Višina: 1. Knez (Jug.) 1,50; 2. Palmesino (It.) 1,50; 3. Sima (Jug.) 1,45; 4. Bettinelli (It.) 1,40.

Disk: 1. Cordiale (It.) 42,33; 2. Mateij (Jug.) 40,448; 3. Borovec (Jug.) 39,11; 4. Netzbandt (It.) 38,32.

200 m: 1. Butja (Jug.) 26,6; 2. Bora (It.) 26,7; 3. Bogič (J.) 26,7; 4. Torresi (It.) 26,9.

Dalj: 1. Pierucci (It.) 5,43; 2. Knez (Jug.) 5,32; 3. Sumak (Jug.) 5,29; 4. Greppi (It.) 4,98.

Kopje: 1. Radosavljevič (J.) 38,08; 2. Koltlušek (Jug.) 37,56; 3. Turci (It.) 37,31; 4. Cammasio (It.) 36.90.

80 m ovire: 1. Greppi (It.) 12"; 2. Rossi (It.) 12"4; 3. Seb (Jug.) 12"8; 4. Madjar (Jug.) 13".

800 m: 1. Safer (Jug.) 2'20"4; 2. Tuce (Jug.) 2'20"8; 3. Bombardieri (It.) 2'26"2; 4. Altano (It.) 2'28"44.

Stafeta 4 x 100: 1. Italija (Torresi, Greppi, Bora, Martelli) 40"9; 2. Jugoslavija 50".

Po tekmovanju je predstavnik Italijanske lahkoatletske zveze, Cappello dejal, da je bila to «velika jugoslovanska zmaga. Zmagale so boljše. Sedaj je razmerje 1:1, ker so Italijanke zmagale lansko leto v Bologni. Na naše je dejal, — je vplivalo slabo vreme».

Tehnični vodja Rani pa je izjavil: «Jugoslovanske lahkoatletke so mnogo napredovale od lanskega leta. Pričele so z veliko borbenostjo, kar jim je pomagalo do boljšega rezultata v nekaterih disciplinah, kot je bilo pričakovati. Italijanke so pričele s tekmo prepričane v svojo zmago. Organizacija tekmovanja je bila odlična. Odnesli smo najboljše vtise».

Lahkoatletsko srečanje med Beogradom in Zah. Nemčijo

BEOGRAD, 2. — Včeraj zvečer je bilo v Beogradu lahkoatletsko tekmovanje med predstavniki Zapadne Nemčije in najboljšimi beograjskimi lahkoatleti. V devetih disciplinah so 6 najboljših mest osvojili Jugoslovani, tri pa Nemci.

To zanimivo tekmovanje je gledalo na igrišču Partizana približno 4 tisoč gledalcev.

Dobri so rezultati na 400 m. Na tem teku so trije tekmovalci dosegli čas pod 50 sekund. Sabolovič se je precej približal staremu jugoslovanskemu rekordu v tej disciplini. Na 100 m sta Pecelj in Wipettilt postavila čas 10.8. To je najboljši čas v Jugoslaviji v letošnjem letu. Ottenheimer je zmagal prepričljivo v teku na 1500 m s časom 3:51,2.

Zelo razburljiv je bil tek na 5000 m. Nemec Kunzetski je šele na zadnjih 300 m pred ciljem prehitel Mihaliča v končnem finišu. Najboljši letošnji rezultat Kunzetskega je bil 15:12,8, včeraj zvečer pa je tekel 14:37,0.

Smučanje v Martuljku

LJUBLJANA, 2. — Včeraj je bil v Martuljku veleslalom, katerega so se udeležili poleg najboljših jugoslovanskih smučarjev, tudi štirje Avstrijci iz Celovca, tri tekmovalke iz Zapadne Nemčije in ena predstavnica ZDA. Proga je bila dolga 850 m.

Rezultati: Cvenkelj (Tržič) 1:07,7, Lukanc (Tržič) 1:07,8, Mulej (Tržič) 1:08,5. Pri dekletih pa je zmagala Gartner (Zapadna Nemčija) s časom 1.04,2, druga Darinka Lukanc (Tržič) 1:10,1, tretja Praček (Gregorčič) 1:11,0.

ŠAH

Jugoslavija - Italija 14.5 - 5.5

BENETKE, 2. — V drugem kolu šahovskega srečanja med Jugoslavijo in Italijo na 10 deskah, vodi Jugoslavija s 6:3.

Mojstri so svoje partije zaključili z naslednjimi rezultati: v sicilijanski partiji sta Paoli in Gligorič remizirala; Napolitano - Pirc remi; dr. Trifunovič - Szabadoš remi; Giustolisi-Puc 1:0; Rabar - Stalda 1:0; Primavera - Milič 0:1, Nedeljkovič - Castiglioni prekinjeno; Fletzer - Udovčič 0:1; Fuderer-Staldi 1:0.

Drugo zmago Jugoslovanov nad Italijani smo doživeli v šahu. Rezultat 14,5 : 5,5 je približno tak, kakršnega smo poznavajoč zmožnosti enih in drugih lahko pričakovali.

Tudi če se zaletim z glavo naravnost v zemljo. Glavno je, da sem preskočil dva metra, si misli John Hipple, študent yalske univerze, nada ameriških skakalcev. Zanimivo je, da si upa v iste višine tudi njegov brat.

"POKAL MESTA RIA" CRVENA ZVEZDA PODLEGLA

Juventus si je priborii zmago dve minuti pred koncem

JUVENTUS: *Viola; Bertucelli, Manente; Mari, Parola, Piccinini; Muccinelli, K. Hansen Boniperti, J. Hansen, Praest.*

CRVENA ZVEZDA: *Krivokučd; Stankovič, Diskič; Palfi, Djurdjevič, Djajič; Ognjanov, Mitič, Tomaševič, Zlatkovič, Vukosavljevič.*

40.000 gledalcev je napolnilo stadion v San Paulu za tekmo med Juventusom in Crveno zvezdo.

V prvih minutah tekme so Italijani bili v premoči, kljub temu pa so prvi prišli do gola Jugoslovani. Avtor je bil Tomaševič, pomagal pa mu je Mitič. Gol je prišel v 17. min. V 25. min. je Juventus izenačila, dve minuti pred koncem polčasa pa prišla po Bonipertiju celo v vodstvo.

Po odmoru je Juventus skrbela predvsem za to, da bi ohranila pridobljeno prednost. Crvena zvezda je bila v tem času v konfuznem napadu, dokler ni Mitič v 17. min. zadel prečko in potem žogo še enkrat, tokrat dokončno, porinil v mrežo. Po izenačenju je tekma postala zelo borbena. Karl Hansen je v tem času zgrešil enajstmetrovko, a se je potem odkupil za greh s tretjim in zmagovitim golom tik pred koncem tekme.

S to zmago ima Juventus lepe možnosti za zmago v svoji skupini. Ob povratku v mesto je občinstvo ploskalo zmagovalcem, vendar ti baje niso bili preveč zadovoljni. Trener Carver pa je dejal, da je njegovim igralcem bila v napoto vročina. Parola je še pošteno dodal: «Jugoslovani spadajo med najboljše na kontinentu in smo lahko zelo veseli, da smo jih premagali».

* * *

Igralci Olympique iz Nice so včeraj gledali tekmo svojih prihodnjih nasprotnikov in opazovali njih taktične posebnosti.

* * *

Rekordno število gledalcev je zapustilo razočarano veliki stadion v Rio de Janeiro, kjer so Brazilci od Vasco de Gama z bogato razliko odpravili Sporting iz Lizbone s 5:1. Razlika v golih najbolje priča, kakšen je bil prepad v kvaliteti nasprotnikov in kako so torej izbirčni Brazilci lahko bili razočarani.

Inkaso prvih štirih tekem «Turnirja prvakov» je prekoračil 4 milijone kruzeiros, torej nad šestdeset milijonov lir.

Zmaga Austrie nad Nationaleom je naredila to moštvo za velikega favorita poleg Vasco de Gama.

Komentarji brazilskega tiska so zelo navdušeni in poudarjajo krasno tehniko in odlično skupno igro Avstrijcev.

Fausto Coppi na Touru

Po dolgem premisleku je Fausto Coppi v pogovoru s predsednikom U.V.I. pristal na udeležbo na «Tour de France».

V nedeljo zjutraj so ob prisotnosti ogromne množice ljudi pokopali Serseja Coppija. Fausto je že odpotoval v Francijo. Nepričakovani tragični dogodki, ki so spravili njegovo sicer zelo redno življenje iz tira, verjetno ne bodo dopustili, da bi Coppi vozil tako, kot bi sicer po svojih zmožnostih.

Predprvenstvena košarka

K.K. TRST - AURORA 95:47 (41:23) Tržačani so zaslužili visoko zmago in še enkrat pokazali, da so s svojimi Micoli, Bosci, Brusi in drugimi zdaleč najboljša petorica našega ozemlja.

KK Trst	9	9	0	0	577	392	18
J. A.	8	5	0	3	366	287	10
Sv. Križ	8	4	0	4	191	222	8
Delise	7	3	0	4	246	263	6
Aurora	10	3	0	7	302	297	6
Polet	10	2	0	8	328	523	4

Mezgec	9	9	0	0	36	4	18
Ilirija	9	7	0	2	28	9	14
Mladost	9	6	2	1	25	13	14
Općine	9	5	1	3	29	19	11
Olimpija	9	4	2	3	15	15	10
Skedenj	9	3	1	5	10	17	7
Sesljan	9	3	0	6	17	25	6
Zarja	9	2	2	8	11	23	6
Sv. Ivan	9	1	2	6	6	21	4
Devin	9	0	0	9	1	32	0

KK TRST: Brus (16), Bosco A. (16), Micol (14), Peselli, Karis in Mian (12), Vallon (6), Cesenico (5), Bosco F. (2).

AURORA: Agostini (16), Simeoni in Sambo (13), Nobile (4), Calenda (1), Corrado, Sandrin.

POKAL ISTRE

V Kopru: Koper - Pulj II 4 - 3 (0 - 2).

KINO

V TRSTU

Rossetti. 17.00: «Kri in arena» T. Powell, R. Haywort.
Excelsior. 16.30: «Za vedno boš moja». E. Williams, J. Durante.
Nazionale. 16.30: «Zavojevalci 7 morij» J. Wayne, S. Hayward.
Fenice. 16.00: «Chicago - peklenska kotanja» S. Bradley, J. Russell.
Filodrammatico. 16.30: «Sam proti vsemu svetu». R. Scott, V. Huston.
Arcobaleno. 16.00: «Bill-krvolok» A. Murphy, G. Storm.
Astra Rojan. 17.00: «Prost izhod» N. Taranti, C. Croccolo.
Alabarda. 16.00: «Asfaltna džungla» J. Hagen, S. Hayden.
Azzurro. 16.00: «Zapuščena na poročnem potovanju», C. Colbert, F. M. Murray.
Garibaldi. 15.00: «Stric Tomove povesti» W. Disney.
Ideale. 16.30: «Semenj iluzij», T. Power, J. Blondell.
Impero. 16.00: «Dunajska dekleta» D. Komar, W. Forst, H. Moser.
Italia. 16.00: «Gorilja sled» (Prizori iz džungle).
Kino ob morju. 16.00: «Kameniti cvet». Sovjetski film. T. Makarov.
Marconi. 16.00: «Lepotice v nebesih» R. Hayworth.
Massimo. 16.00: «Veliki plamen», J. Wayne.
Novo Cine. 16.00: «Obmejne žene», R. Sterling, J. Ireland.
Odeon. 16.00: «Na Balkanu žari nebo», G. Raymond, S. Gurie.
Savona. 16.00: «Divja ljubezen», R. Scott, J. Wyatt.
Viale. 16.00: «Gianni in Pinotto med gojenkami». Komičen film.
Vittoria. 16.00: «Blazne ženske», G. Tierney, C. Wilde.
Vittorio Veneto. 16.00: «To ti je življenje skupaj s kowbojem!», F. M. Murray, I. Dunne.

POLETNI KINO:

Sv. Just. 21.00: «Hrast orjakov».
Javni vrt. 20.45: «Dolgo pričakovanje».
Rojan. 20.45: «Johnny Belinda».
F. Severo. 21.00 «Ob tvoji vrnitvi»
Brocchetta. 20.45: «Grenki riž».
Ginnastica. 20.45: «Zakon zasebna stvar».
Skoljet. 21.00: «Krčmarica».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

TOREK 3.7.1951.

Oddaja v slovenščini:

Poročila ob 7.00, 13.30, 19.30, 23.05 — 6.45 Jutranja glasba. 7.15 Jutranja glasba. 13.45 Plesne melodije. 14.00 Za vsakogar nekaj. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Rahmaninov: Rapsodija na Paganinijevo temo. 18.00 Plesni ritmi na klavirju. 18.15 Kulturni pregled. 18.30 Filmska glasba. 19.00 Jugoslovanske narodne pesmi. 20.00 Simfonični koncert. 22.00 Plesna glasba. 22.30 Serenade in romance. 23.10 Glasba za lahko noč.

Oddaja v italijanščini:

12.00 Lahka glasba. 12.45 Španski skladatelji. 13.20 Intermezzo.

SLOVENIJA

6.15-7.00 Pisan glasbeni spored. 12.00 Lahka orkestralna glasba. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Pisan spored napevov iz filmov in operet. 14.30 Z mikrofonom sredi življenja in dogodkov. 15.15 Zabavna glasba. 15.30-16.00 Prenos iz Maribora. 18.00 Želeli ste - poslušajte! 19.10 Igra kitarist Andreas Segovia. 19.20 O letošnjem repertoirju ljubljanske Drame. 19.30 Tam, kjer teče bistra Zila. 20.00 Simfonični koncert Radia Ljubljana. 22.30 Znani orkestri igrajo zabavno glasbo. 23.30 Klavirske skladbe Fridericha Chopina.

TRST II.

7.30 Jutranja glasba. 11.30 Za vsakega nekaj. 12.00 Novi svet. 12.10 Hacaturjan: Maskerada, suita. 12.26 Dve Ravelovi sliki. 13.00 Glasba po željah. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Hacaturjan: Koncert za violino. 18.50 Veseli ritmi. 19.15 Suk: Stiri skladbe, opus 17. 19.32 Baletna glasba. 20.00 Pestra glasba. 20.30 Okno v svet. 20.45 Lahka glasba. 21.00 Vzori mladini - Tolminski punt. 21.30 Romance, scherzi in capricci. 22.00 Ludvig van Beethoven: Simfonija št. 5. v c molu. 22.32 Parada lahkih orkestrov. 23.00 Dve Chopinovi baladi. 23.35 Polnočna glasba.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 11.30 Orkester C. Savine. 12.00 Narodne pesmi. 12.20 Geraldo in njegov orkester. 13.25 Slavni glasovi. 14.10 Stari motivi. 14.30 Melodičen orkester. 17.30 Spored BBC. 18.00 Lahka glasba. 18.35 G. Filippini in njegov orkester. 19.00 Glas Amerike. 19.15 Orkester Angelini. 20.33 Klavirski kvartet. 21.25 Beethovnova simfonija 6 v F-duru. 22.15 Veliki pevci. 22.35 Komorna glasba. 23.30 Plesna glasba.

ZADNJA POROČILA

Nesreča letala na progi Zagreb - Reka

URADNO POROČILO JAVLJA, DA JE VZROK NESREČE NENADNO POSLABŠANJE VREMENSKIH PRILIK

BEOGRAD, 2. — Po preiskavi posebne komisije, je danes zveza za promet pri jugoslovanski vladi objavila službeno poročilo o letalski nesreči, ki se je 29. junija pripetila letalu jugoslovanskega civilnega letalstva na progi Zagreb-Reka. Ob tej priliki so se ponesrečili člani posadke in sicer pilot, mehanik in radiotelegrafist ter dvanajst potnikov.

Do nesreče je prišlo — po uradnem poročilu — zaradi naglega poslabšanja vremenskih prilik. Zaradi tega je moralo letalo kar naenkrat pričeti iskati prehod pod oblaki in se je zaletelo v hrib Ostra v bližini Hrvatskega sela pri Mrzlih vodicah.

Ponesrečeni „Mustang"

VICENZA, 2. — Danes se je ponesrečilo italijansko vojaško letalo «Mustang», ki ga je vodil pilot Francesco Visentin. Ponesrečilo se je približno 500 m od letališča. Vzrok nesreče ni znan. Pilot je bil takoj mrtev.

Proces v Pragi

PRAGA, 2. — V češkoslovaški prestolnici se je pričel proces proti dopisniku agencije «Associated Press», Williamu Oatisu. Državni tožilec ga je obtožil vohunstva na škodo ČSR. Ameriški novinar je priznal, da je po nalogu svojih nadrejenih zbiral politična, gospodarska in vojaška poročila, ki jih češkoslovaške oblasti niso objavile. Obtožba je predložila več sporočil, v katerih so zahtevali od Oatisa vesti o izginotju Vladimirja Clementisa in aretaciji 4 visokih predstavnikov češkoslovaške policije. Oatis je izjavil, da so na ameriškem poslaništvu v Pragi zahtevali obvestila in je pri tem imenoval nekatere uradnike poslaništva. Obtoženec je potrdil, da so se z istim poslom bavili tudi nekateri drugi zahodni dopisniki.

NA KOREJI spopadi izvidnic

Krogi OZN so mnenja, da niso bili vsi kitajski in severnokorejski poveljniki obveščeni o odgovoru iz Pekinga - Nadaljevanje letalskih akcij - Zadovoljstvo med vojaki na bojišču pred bližnjim premirjem

KOREJSKO BOJIŠČE, 2. — Po bojišču se je razširila vest o pekinškem privoljenju z veliko naglico. Najbolj z zadovoljstvom so se oddahnili vojaki v prvih bojnih črtah. Opazovalci pri poveljstvu 8. armade ne predvidevajo posebnih težkoč pri sporazumu za prenehanje ognja, kateremu bo sledilo premirje. Vendar pa kažejo zaskrbljenost glede zadnjega dela pogajanj, ko bo ureditev vprašanja zahtevala formalna pogajanja med obema strankama. Kljub temu pa naglašajo, da bo prekoračenje prve ovire moglo olajšati nadaljno pot k sklicanju nove konference, pri kateri bi sodelovalo več držav.

Danes so zavezniška letala nadaljevala s svojimi vojnimi akcijami proti prometnim zvezam v Severni Koreji. Razrušila so več mostov in prekinila železniške proge. Ponoči so letala 5. skupine bombardirala 5 od 14 letališč, kolikor jih je v Severni Koreji. Bombardirala so cesto med Fenjangom in Seulom te okolico Sarivona, kjer so opazila večja zbiranja čet.

V glavnem stanu OZN zaenkrat še ne polagajo večje pozornosti na zbiranja Severnokorejcev in Kitajcev tik za bojnimi črtami. Sedanje kitajske in severnokorejske napade označujejo, kot za manj važne. Do teh napadov je prišlo takoj po objavi znanega odgovora iz Pekinga generalu Ridgwayu. Vse kaže, dodajajo, da severnokorejsko in kitajsko poveljstvo prav gotovo ni sta imela časa, da bi izpremenila svoj operacijski načrt in obvestila poveljnike v prvih bojnih črtah. Na vsak način pa predstavnike v Tokiu zelo zanima, kakšen bo položaj jutri, ko bodo prav gotovo mogli biti vsi kitajski in severnokorejski poveljniki obveščeni o pekinškem odgovoru.

Poročilo 8. armade pravi, da je zavezniška oklopna enota, ki je prodirala severno-zahodno od Kumhve, naletela na resen odpor dveh kitajskih oddelkov. Na istem področju so Kitajci napadli položaje OZN, vendar so se morali umakniti po 3 ure trajajočih bojih.

Na zahodnem bojišču je prišlo do manjših stikov med izvidnicami in krajših, taktičnih bojev.

* * *

BERLIN, 2. — Poročilo visoke ameriške komisije v Berlinu javlja, da je v prvih 6 mesecih letošnjega leta zbežalo na področje Zahodnega Berlina 672 članov vzhodne policije.

Pomirljive izjave Richarda Stokesa

MINISTER JE PREPRIČAN, DA JE MOGOČE PREPREČITI TRETJO SVETOVNO VOJNO - V PERZIJI NE PREDVIDEVA NAJSLABŠEGA

LONDON, 2. — «Ob sedanjih pogojih ne bi smelo biti tako nujno uresničenje načrta za oborožitev» je izjavil danes lord kraljevega pečata in minister za surovine, Richard Stokes. Nadaljeval je: «Nisem med tistimi, ki mislijo, da je tretja svetovna vojna neprepričljiva. Položaj na Daljnem vzhodu je mogoče sedaj boljše rešiti, kot pred dvema tednoma. Ne verujem, da bi moglo priti v Perziji do hudega spora».

Prekinjenje pogajanj med Indijo in Pakistanom

KARAČI, 2. — V indijski in pakistanski prestolnici so objavili uradni poročili, ki govorita o prenehanju pogajanj med obema državama.

Pogajanja so se pričela 20. junija. Razpravljali so o meji pri Suleimaniki. O neuspehu sta obe predstavništvi obvestili svoji vladi.

V Novi Delhi je prispel danes posredovalec OZN za Kašmir, Frank Graham.

V Bangkoku zopet red

Upor so udušili - Ministrski predsednik se je rešil iz potapljajoče se ladje

WASHINGTON, 2. — Na tiskovni konferenci je izjavil glasnik ameriškega zunanjega ministrstva, Lincoln White, da je ministrski predsednik Tajlandije, Pibbul Songgram, «živ in zdrav», vendar izredno utrujen. Predsednika vlade so imeli zaprtega na neki vojni ladji. Ladjo so zadeli vladni topovi in se je pričela potapljati. Ministrskemu predsedniku je uspelo priplavati na suho.

Izjavil je tudi, da ameriško zunanje ministrstvo smatra po zadnjih vesteh iz Bangkoka, da so sedaj državni udar preprečili. V Washingtonu so dobili zagotovila, da ostane vlada Siama nespremenjena.

Po vesteh, ki so prispele iz Saigona, je danes vladal v Bangkoku že popoln mir. Promet vozil je običajen in trgovine so odprte.

V splošnem so se uporniki mornarice predajali v manjših skupinah. Zdi se pa, da je mnogim uspelo priti v Sata Heep, oporišče siamske mornarice, kamor so se že v prejšnjem času ob podobnih sporih med suhozemnimi poveljstvi in mornarico, zatekali politični begunci.

Včerajšnja bombardiranja so poškodovala angleško poslaništvo in ameriški ter avstralski konzulat. Avstralski konzul Loomes je bil lažje ranjen.

Zaenkrat še manjkajo vesti o številnih voditeljih upora, med njimi tudi o bivšem poveljniku mornarice, generalu Kach Songgramu.

Zadnje minute igre pred počitkom do prihodnje jeseni. Prijetno se bo spominjati drugo nedeljo v morski vodi prepotenih ur v tekanju za žogo.

PRVOMAJSKI POKAL

Zmagal Mezgec

MEZGEC - OLIMPIJA 2:1 (1:0). Zmaga na turnirju je bila Mezgecu zagotovljena že pred zadnjo tekmo. Zato je tem lažje ta požrtvovalna enajstorica, ki smo jo s simpatijo spremljali skozi vse napore dolge in raznolike letošnje sezone, zaigrala enkrat za svoje občinstvo, ne meneč se samo za zmago po vsaki ceni.

Gledali smo tako tekmo, prijetno na okno, v kateri so zmagali boljši. V prvem polčasu je Mezgec igral proti vetru, a kljub temu v 25. min. dal gol po zaslugi Chicca. Kljub številnim prilikam obeh moštev se številčno stanje prvega polčasa ni izpremenilo.

Iz kazenskega strela je Olimpija izenačila v 6. min. (Longhi) in je že kazalo, da bo morda tudi drugi gol pretresel mrežo igralcev Mezgeca, ko so ti v 18. min. s Federicijem dokončno pretrgali vse dvome.

NABREŽINA - OPČINE 2:2 (1:1) Igra ni zadovoljila občinstva, ki je prišlo na kraški derby. Kar je tekmi primanjkovalo na lepoti, toliko več je bilo z obeh strani požrtvovanja. Nabrežina bi ob večji preciznosti v streljanju lahko tudi zmagala.

MLADINSKO PRVENSTVO

V Kopru:

Meduza - Arrigoni 2-1

MEDVAŠKO PRVENSTVO

V Šmarjah:

Dekani - Šmarje 9-2 (2-1)

Povišane cene časopisnemu papirju v Kanadi

MONTREAL, 2. — Z julijem je stopila v Kanadi v veljavo uredba za povišanje cen časopisnemu papirju. Odslej ga prodajajo v Kanadi po 112 dolarjev (povišek 10 dolarjev) v New Yorku pa po 116. To povišanje je kanadska vlada odobrila, kljub protestom iz Washingtona, ker so se povišale plače in cene surovina. V Kanadi proizvajajo na leto približno 5 milijard in pol ton časopisnega papirja, od katerih izvozijo v ZDA 89 odst.

* * *

WASHINGTON, 2. — «Washington Post» objavlja danes prvič sliko najmočnejše atomske eksplozije v ZDA. Ta poiskus so izvršili 6. februarja v Nevadi. Sliko so posneli nekaj sekund po eksploziji. Strokovnjaki trdijo, da se je ob tej priliki razvila toplota na milijone stopinj v tisočinki sekunde.

8

Naši prijatelji zavezniki vedo tudi, da nismo nikdar podcenjevali vloge Italije v svetovni vojni, čeprav ne bi smel nihče pozabiti, da smo bili že konec leta 1914 mi prvi, ki smo zrušili vojaški ugled Avstro-Ogrske in da smo v prvi vrsti mi skupaj s Čehoslovaki in Romuni uničili njeno vojaško in politično organizacijo. Izjave, ki so jih zadnje čase dali poklicani in merodajni italijanski državniki nam vplivajo upravičeno upanje, da tudi v Rimu začenjajo gledati pravilneje na naše odnose, kar sem vedno pričakoval od državniške modrosti in patriotizma gospoda Giolittija».

MILAN MARJANOVIĆ: *Diplomatska priprava rapalske pogodbe*

Pobuda za nadaljevanje pogajanj

Odlomek iz rokopisa III. knjige dokumentarnega dela "Diplomatska borba za Jadran 1914 - 1924"

V začetku septembra je jugoslovanska vlada opozorila predsednika mirovne konference A. Milleranda na dogodke v Splitu, Trstu in okupiranem ozemlju in na nova italijanska izzivanja ter zahtevala od konference, naj napravi strogo preiskavo in stori vse, da bi dobil satisfakcijo in reparacije narod, ki trpi od italijanskega nasilja. V noti od 8. septembra 1920 je po prikazu dogodkov v Splitu in Trstu rečeno sledeče:

«Ti dogodki so izzvali zelo veliko razburjenje v vseh krajih naše države v vseh slojih, kakor tudi v tisku in v parlamentu, razburjenje, ki je tem večje, ker so mnoge družine bežale pred temi nasilji in prekoračile mejo demarkacijske linije ter zapustile svoja ognjišča. Kraljevska vlada poskuša pomiriti razdražene duhove in pri poroča ljudstvu hladno kri ter potrpežljivost, prepričana, da bo nedolžnim žrtvam zadostila. Medtem ko vlada na to čaka, pa italijanska letala čestokrat preletavajo naša mesta Zagreb in Ljubljano. Eno letalo je padlo blizu Zagreba. Med papirji, ki so bili v njem najdeni, je ugotovljeno, da je letalo vršilo vojaške izvide. Drugo letalo, ki je preletelo Ljubljano 19. julija pa je samo še bolj razburilo prebivalstvo. Ti incidenti so tako težke narave, da se ne morejo imeti samo za navadne politične izgrede. Zelo važno je obrniti pažnjo na te dogodke in se postaviti na stališče splošnega interesa, ker so se razvijali bodisi v coni, ki je po premirju pod italijansko vojaško okupacijo, bodisi na Reki, kjer so neregularne italijanske čete.

Ker prebivalstvo, ki je doživelo nesrečo, še vedno ni prejelo satisfakcije ... in navajajoč le nekaj dejstev, ki v zadostni meri kažejo težo situacije, imamo čast zaprositi Vašo Ekscelenco, da storite na mirovni konferenci vse, da bi začela s strogo preiskavo teh incidentov in da ugotovite dejstva kakor tudi odgovornost» ...

Prve dni septembra (2. IX.) se zopet javlja baron Prato, da je prejel od Sforze sporočilo, naj javi Trumbiču, da je njegova, Sforzova, namera nadaljevati čimprej direktna pogajanja; da je na to pristal ministrski svet; da je zadovoljen, ker je Trumbič ostal tudi v novi vladi, a upa tudi z istimi prejšnjimi direktivami; da ne bi bilo primerno prirejati sestanek v Aix-les-Bains, kjer se bosta sestal samo Giolitti in Millerand in da bi bilo potrebno čakati na primerno priliko po 27. septembru, ko se bo sestal italijanski senat, ki bo zasedal vsega 5—6 dni, da bi izglasoval nekatere upravne ukrepe.

Trumbič je omenil Pratu, da krožijo govorice o skorajšnji proklamaciji neodvisne reške države, ki naj bi zajela tudi otoke in ozemlja Istre vse do Učke in pristavil, da so Jugoslovani temu nasprotni in da bo to položaj kompliciralo. Prato je odgovoril: naj se reši ves jadranski problem skupno, a ne vsako vprašanje zase, toda misli, da bi se vendar v splošni rešitvi lahko sprejelo neodvisnost Reke, omejene na sam *«corpus separatum»* in brez otokov.

Po teh in takšnih obojestranskih sondiranjih, je takoj naslednjega dne prišel na obisk k Trumbiču Gerbasso in po nalogu Sforze sporočil, da je potrebno čimprej nadaljevati s pogajanji in sicer ne v Pallanzi ali v majhnih mestih, temveč v kakšnem večjem centru. Sforza bi lahko prišel na sestanek po 15. septembru.

Trumbič je omenil, da odhaja 9. septembra v Beograd, kjer bo ostal okrog 10 dni, pa bi se sestanek lahko vršil med 20. in 30. septembrom. Gerbasso je tudi poudaril, da Sforza želi biti gotov, da bodo pogajanja uspela.

«Kakšno gotovost?» — je vprašal Trumbič.

«V resničnem namenu da se zadeva konča in zato so potrebna polna pooblastila», je nadaljeval Gerbasso.

Tudi ob tej priliki so nadaljevali z obojestranskim sondiranjem. Gerbasso je pripomnil, da je sedaj Jugoslaviji v prid to, da je Italija zapustila Valono in njeno zaledje in da je opustila aneksijo Reke, pa bi se moglo albansko vprašanje rešiti s pogodbo o Albaniji, a vprašanje Reke s proglasitvijo njene neodvisnosti. Trumbič se je izmikal načeti bistvo teh vprašanj, toda je vendar pripomnil, da Italija vseeno ostaja v Sasenu, Arnauti pa so ohrabreni, da napadajo Jugoslavijo, a neodvisnost Reke ustvarja nove komplikacije, ker je to protizakonito dejanje.

Gerbasso je bil v Pallanzi ob priliki pogajanj, ki so se tedaj vodila, pa je sedaj govoril Trumbiču, *«kako je on ob tisti priliki šel v Pallanzo zelo skeptičen, toda se je nato prepričal, da bi se s potrpežljivostjo in z večdnevnim delom lahko prišlo do rezultata. Sedaj ko je Sforza videl vse spise o pogajanjih v Pallanzi»*, je pripomnil, da je na tisti podlagi *«sporazum nemogoč in če Jugoslovani nimajo nič novega povedati»*, da se čudi njegovemu optimizmu.

(Nadaljevanje sledi.)

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20. — Telefonska št. 73-38. OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18. - Tel. 73-38. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: Za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32. Koper, Ul. Battisti 301a-I, Tel 70.
NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Cona B: izvod 3, mesečno 70 din. FLRJ: izvod 4.50, mesečno 90 din. - Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana, Tyrševa 34 . tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.ZO.Z. - TRST.